PEDRO CALDERON DE LA BARCA

COMEDII

în româneşte de Al. Popescu Telega

1 9 6 6

E d i t u r a

P E N T R U L I T E R A T U R Ă

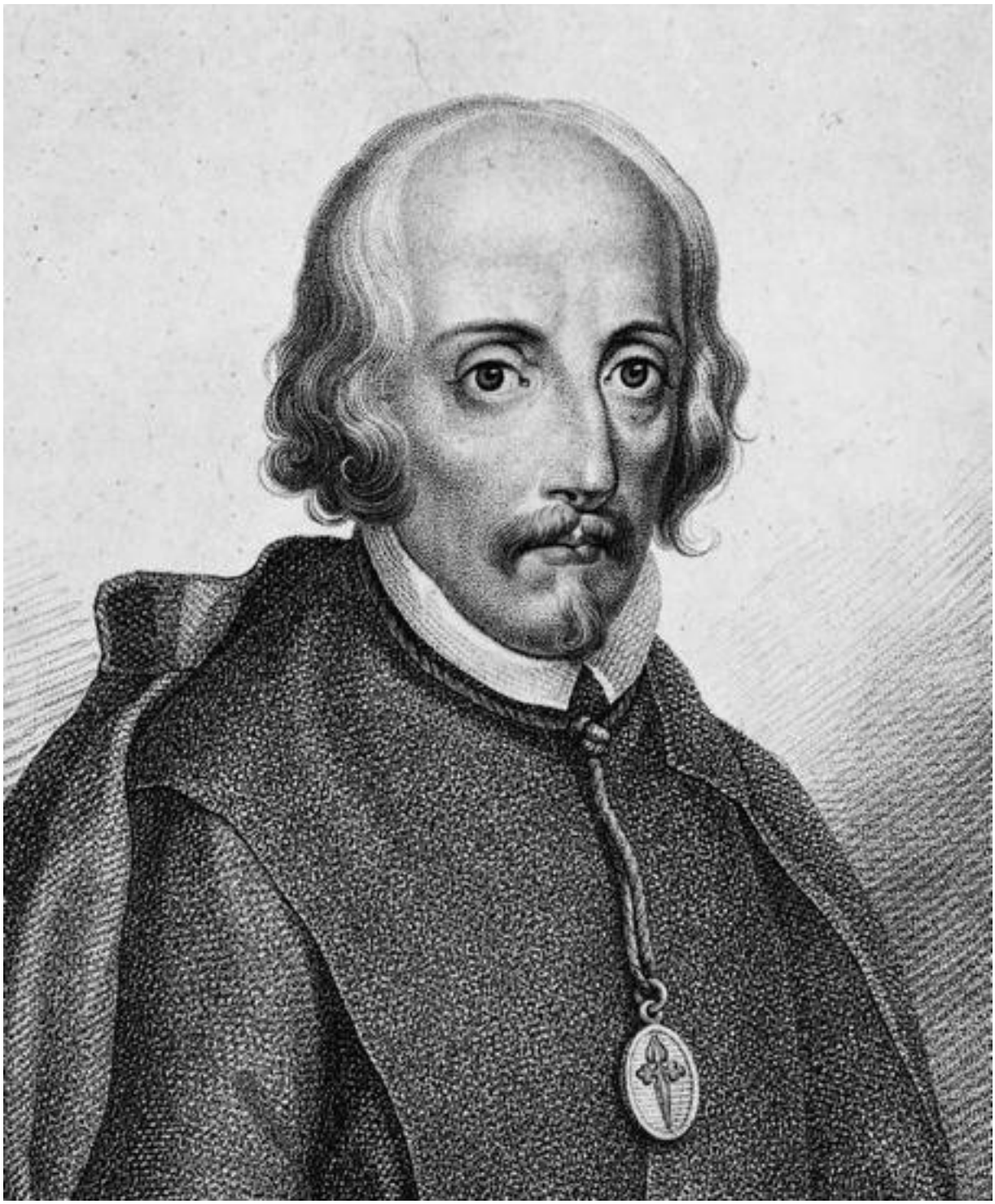

DOAMNA SPIRIDUŞ

(DOAMNA DEVĂZUTĂ)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSONAJELE

DON MANUEL
COSME, *bufon*
DONA ANGELA
ISABEL, *slujnică*
RODRIGO, *valet*
DON LUIS
DON JUAN
DONA BEATRIZ
CLARA, *slujnică slujitor*

Acţiunea se petrece la Madrid

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

O stradă din Madrid. Intră don Manuel, urmat de Cosme, amîndoi îmbrăcaţi de drum.

DON MANUEL :
Doar cu un ceas să fi sosit mai devreme şi prindeam serbările prin care întreg Madridul cinsteşte botezul prinţului Baltazar.
COSME :
Aşa se întîmplă cam în toate : doar cu un ceas să soseşti mai devreme ori mai tîrziu si ai pierdut ori ai cîştigat. Doar cu un ceas mai devreme să fi sosit Piram la fîntînă, n-ar fi găsit pe Tisbe moartă, şi murele nu s-ar mai fi roşit. Căci poeţii zic că tragedia asta s-a scris cu sirop de mure. Un ceas să fi întîrziat Tarquiniu, ar fi găsit pe Lucreţia culcată şi poeţii nu şi-ar mai bate capul să judece, ca-n tribunale, fără să fie judecători, dacă Tarquiniu a insultat-o ori nu. Un ceas să se mai fi gîndit Hero dacă era bine sau nu să se arunce din turn, şi sînt sigur că nu s-ar fi aruncat şi astfel ai fi fost scutit iscusitul Mira de Mescua[1] să mai scrie o comedie aşa de bine ticluită. Amarilis n-ar mai fi jucat-o cu atîta naturaleţe şi publicul nu şi-ar fi smuls părul de necaz că s-a păcălit ducîndu-se s-o vadă. Şi fiindcă am întîrziat un ceas şi am pierdut serbările, să nu mai pierdem acum şi hanul. Legea-i lege; dacă vom sosi şi acolo după ora închiderii, ne trîntesc uşa-n nas şi rămînem pe dinafară. Mi-au ieşit ochii din cap uitîndu-mă să-l văd pe prietenul care te aşteaptă, cu pat şi masă pusă, ca pe un ibovnic. De acum încolo puţină speranţă să mai vie. Prea ar fi mare noroc pe capul nostru.
DON MANUEL :
Nu vorbi cu păcat, Cosme ; mai rar prieteni cum sînt eu cu don Juan de Toledo, nici în antichitate nu ni s-ar găsi pereche. Amîndoi am fost colegi de şcoală şi, după ce am părăsit literele pentru arme, amîndoi am fost camarazi nedespărţiţi în războaie. În Piemont, cînd ducele de Feria m-a răsplătit cu gradul de sergent, l-am avut stegar în compania mea. Rănit apoi grav într-o bătălie, l-am îngrijit şi l-am vindecat chiar în patul meu. După Dumnezeu, mie-mi datorează viaţa. Asta fără să mai amintesc de alte datorii mărunte, căci între nobili e lucru josnic să pomeneşti de aşa ceva ; de aceea docta Academie zugrăveşte binele săvîrşit în chip de femeie bogată întoarsă cu spatele, lăsînd astfel să se înţeleagă că după ce l-ai făcut, e înţelept să-l uiţi ; cine-l aminteşte, înseamnă că nu l-a făcut. În sfîrşit, îndatorat de atîtea servicii, don Juan văzînd că majestatea-sa mă răsplăteşte cu demnitatea de guvernator şi auzind că am sosit la Madrid, în trecere doar, se grăbeşte să-mi arate prietenia
găzduindu-mă la el. Eram la Burgos cînd am primit scrisoarea prin care mă invita călduros să nu-l ocolesc. Mi-a dat şi adresa, dar n-am vrut să viu să-l caut de cum am sosit, fără să fi descălecat măcar. Mi-am lăsat bagajele şi catîrii la han şi numai aşa, ca din întîmplare, mă fac că trec pe aici. Am întîrziat, e drept...

1 Mira de Mescua, sau Amescua — autor de comedii din școala lui Lope de Vega.

SCENA A II-A

Dona Angela, Isabel, mascate, intră în fugă. Cei dinainte.

DONA ANGELA
Dacă sînteţi într-adevăr cavaleri şi la fapte şi la suflet, după cum vă arată portul, atunci apăraţi-mă ; v-o cere o femeie. Viaţa şi onoarea îmi sînt în joc. Scăpaţi-mă : sînt urmărită de un tînăr şi nu vreau,să ştie cine sînt, Opriţi-l aici. Salvaţi-mă de nenorocire şi dezonoare, vă implor. Sînt femeie de neam şi cine ştie, poate într-o zi... Cu bine, fug, sînt moartă de frică.
COSME :
Ce-a mai fost şi asta ? Femeie sau vîrtej ?
DON MANUEL :
Pare de necrezut !
COSME :
Ce-ai de gînd să faci ?
DON MANUEL:
Mă mai întrebi? Nobleţea mă obligă ; sînt dator să împiedic nenorocirea şi dezonoarea. De bună seamă, e bărbatu-său.
COSME :
Şi cum vrei să le împiedici ?
DON MANUEL :
Ţinîndu-l pe loc cu vreun şiretlic ; dacă nu voi izbuti, voi fi silit să întrebuinţez forţa, dar fără ca el să înţeleagă din ce cauză.
COSME :
Dacă-i vorba de şiretlic, stai niţel; am o idee ; să-l amăgim cu scrisoarea asta, mi-a dat-o un prieten s-o duc cuiva de aici.

SCENA A III-A

Intră don Luis, urmat de Rodrigo. Cei dinainte.

DON LUIS :
Trebuie s-o cunosc, măcar aşa, să
ştiu de ce se fereşte de mine.
RODRIGO :
Ţine-te după ea şi vei afla cine e.
(Se apropie Cosme ; don Manuel se îndepărtează.)
COSME :
Conaşule, dacă nu vă e cu supărare, faceţi-vă bunătatea şi citiţi-mi cui scrie să

duc scrisoarea asta.
DON LUIS
(oprit de Cosme):
Acum n-am poftă.
COSME :
Apoi dacă numai pofta vă lipseşte, am eu destulă s-o împărţim pe din două.
DON LUIS :
La o parte !
DON MANUEL
(aparte):
Doamne ! Ce dreaptă-i strada. Tot se mai zăresc.
COSME :
Zău, conaşule, faceţi-vă bunătate.
DON LUIS :
La dracu, nu mă mai plictisi ! O să-ţi rup coastele dacă mă mai baţi mult la cap...
COSME :
De aia, numai niţel o să vă mai bat...
DON LUIS :
Să nu-mi pierd răbdarea, c-apoi... La o parte !
(îl îmbrînceşte.)
DON MANUEL
(aparte):
Acum trebuie să intervin. E rîndul vitejiei să termine ce a început şiretenia.
(Se apropie.)
Cavalere, dumnealui e valetul meu ; şi nu pricep cu ce te-a putut ofensa ca să-1îmbrînceşti aşa.
DON LUIS :
Nu răspund nici nepriceperii, nici văicărelii. N-am dat niciodată satisfacţie nimănui.
DON MANUEL :
Dac-aş avea nevoie de satisfacţie, fii sigur, n-aş rămîne fără ea, în ciuda aroganţei dumitale. Dar te-am întrebat cu ce te-a ofensat ori te-a supărat, şi ar trebui să-mi răspunzi politicos. Doar nu degeaba se spune că politeţea se învaţă în capitală ; aşa că nu face capitala de rîs şi nu-mi da mie, un provincial, prilejul să învăţ politeţea pe cine are datoria s-o cunoască.
DON LUIS :
Cutezi să-mi arunci în faţă că nu pot învăţa eu pe alţii ce-i politeţea ?
DON MANUEL :
Ajunge ; să grăiască spadele !
DON LUIS :
Ai dreptate.
(Trag spadele şi se bat.)
COSME :
Ce poftă aş avea să mă bat şi eu !
RODRIGO :
Trage-ţi atunci şi tu spada.

COSME :
E virgină ; n-o pot trage decît la poruncă sau cu ordin scris.

SCENA A IV-A

Intră dona Beatriz,ţinîndu-l de mînă pe don Juan,și Clara, cu mantii pe umeri. Cei dinainte şi figuranţi.

DON JUAN:
Beatriz, dă-mi drumul.
DONA BEATRIZ :
N-ai să te amesteci în duel!
DON JUAN :
Cu neputinţă ; nu vezi că e fratele meu ?
DONA BEATRIZ :
Vai, ce nenorocită sînt !
DON JUAN
(către don *Luis) :*
Iată-mă lîngă tine.
DON LUIS :
Don Juan, stai, rămîi deoparte. Aşa nu mă ajuţi de loc ; dimpotrivă, mă faci să fiu socotit laş. Acest cavaler străin, deşi întovărăşit, n-a şovăit să lupte singur, şi nici acum, unul contra doi, nu se teme. Du-te, lasă-mă singur. Nobleţea-mi nu va îngădui să lupt rău, mai ales cu cineva care dă dovadă de atîta avînt şi bărbăţie. Pleacă, rogu-te.
DON MANUEL :
Şi eu îţi preţuiesc cum se cuvine vitejia şi mărinimia. Dacă însă dumneata mai ai vreo îndoială despre mine, îţi stau la dispoziţie oriunde vei voi.
DON LUIS :
Si eu la fel.
DON MANUEL :
La ordinul dumitale.
DON JUAN :
Ce aud şi ce-mi văd ochii !
Don Manuel !
DON MANUEL :
Don Juan !
DON JUAN :
Nemaipomenit !
(Aparte.)
Între un frate şi un prieten care-mi e ca şi frate, de partea cui să fiu acum ? !... Ce să fac ? Dar să vedem mai întîi pricina...
DON LUIS :

Lucrurile stau aşa. Acest cavaler a vrut să ia apărarea valetului său, care, nerod cum e, m-a făcut să-i vorbesc urît. Dar acum totul s-a lămurit.
DON JUAN :
Atunci fie-mi îngăduit să-l îmbrăţişez. Nobilul oaspe aşteptat în casa noastră e chiar dumnealui, *don* Manuel. Vino la pieptu-mi, frate. V-aţi dovedit amîndoi curajoşi în luptă. E un motiv mai mult să rămîneţi de acum încolo prieteni, căci vă cunoaşteţi unul altuia vitejia. Veniţi să vă îmbrăţişez.
DON MANUEL :
Mai întîi permite-mi să strîng mîna lui *don* Luis pentru vitejia fără seamăn de care a dat dovadă şi să-l asigur că-i rămîn îndatorat.
DON LUIS :
Şi eu te rog să mă socoteşti prieten. Şi te mai rog să mă ierţi că nu te-am recunoscut mai devreme, căci după bravura dumitale ar fi trebuit să-mi dau seama cine eşti.
DON MANUEL:
Eu de la dumneata învăţ bravura. Mărturie stă rana de la mînă.
DON LUIS :
O, mai bine-aş fi fost eu rănit de o mie de ori...
COSME :
Măi să fie, ce duel de ploconeli !
DON JUAN :
Vino de grabă să ţi-o îngrijeşti.
Don Luis, fii bun, te rog aşteaptă aci şi spune-i *donei* Beatriz să mă ierte că n-o pot însoţi. Haidem, scumpe prieten ; haidem să-ți îngrijeşti rana. Casa mea îţi stă întreagă la dispoziţie.
DON MANUEL:
Dar n-am nimic.
DON JUAN :
Hai de grabă.
DON MANUEL
(aparte):
Nu-i semn bun că Madridul mă primeşte cu sînge !
DON LUIS
(aparte):
Ce necaz mi-e că n-am putut afla cine era femeia aceea!
COSME
(aparte):
Aşa-i trebuie stăpînului; să se înveţe minte să nu mai facă pe Don Quijote de răspîntii !

(Don Manuel, don Juan şi Cosme ies)

SCENA A V-A

Don Luis, dona Beatriz

DON LUIS :
Furtuna- a trecut. Lasă să-ţi înflorească din nou bujori în obrăjorii tăi ofiliţi de spaimă.
DONA BEATRIZ :
Unde-i don Juan ?
DON LUIS :
Te roagă să-l ierţi ; a fost silit să plece să îngrijească grabnic pe un prieten rănit.
DONA BEATRIZ :
Vai ! Mor de frică ! Nu cumva rănitul e don Juan ?
DON LUIS :
Fii pe pace, domniţă ; n-aş sta eu aşa liniştit, dac-ar fi fost rănit don Juan. Nu-ţi mai face gînduri negre şi nu te mai chinui cu închipuiri fără noimă, căci nu faci altceva decît să mă chinuieşti şi pe mine. Grija pe care i-o porţi lui don Juan mă răneşte, zău aşa !
DONA BEATRIZ :
Uf, don Luis, pentru Dumnezeu ! Ştiu, totdeauna ai fost galant şi bun cu mine, şi aş fi fericită să-ţi pot plăti cu aceeaşi monedă, dar nu înţelegi o dată că iubirea nu vine la poruncă ? Vine aşa, pe neaşteptate, ca un trăsnet, ori cade din stele. Şi cum în ziua de azi ceea ce se găseşte mai greu are mai mult preţ în Madrid, preţuieşte-mi şi dumneata sinceritatea, că n-o găseşti pe toate drumurile. Aşa că nu te mai osteni zadarnic, şi la revedere.

(Dona Beatriz şi Clara ies.)

SCENA A VI-A

Don Luis, Rodrigo.

DON LUIS :
Umblă sănătoasă. Ai văzut, Rodrigo ; toate-mi ies pe dos. Dacă zăresc o femeie nostimă şi vreau s-o cunosc, mă ţin pe loc un nătărău şi un duel, că nu ştiu care-i mai rău ; dacă mă bat în duel şi soseşte frate-meu, rivalul meu se dovedeşte a fi prietenul lui ; dacă mă roagă să prezint scuze din partea lui unei domniţe, atunci aceasta e o domniţă care mă costă mii de suspine. Dar să le luăm la rînd : o femeie mascată fuge de mine, un nătărău mă scoate din sărite, un străin încearcă să mă ucidă, frate-meu mi-l aduce apoi musafir acasă şi altă femeie îmi dă cu tifla. Halal de aşa noroc !
RODRIGO:
Din toate să-ţi spun eu ce te doare mai rău ?
DON LUIS :
Nici prin gînd nu-ţi trece.
RODRIGO :

Să nu-mi zici pe nume dacă n-o fi gelozia pe fratele dumitale din pricina Beatrizei.
DON LUIS :
N-ai nimerit-o.
RODRIGO :
Atunci ce te supără atît ?
DON LUIS :
Uite, să-ţi spun sincer — dar să nu scoţi o vorbă, că apoi nu mai am—nici o încredere în tine sînt supărat pe frate-meu. Prea e nechibzuit. Ţine în casă pe o soră văduvă, tînără şi frumoasă ; o păzeşte ca pe ochii din cap, şi acum vrea să găzduiască aici pe un cavaler tot tînăr, falnic ca un brad.
RODRIGO :
Cunosc povestea ; bărbatu-său a fost administrator regal în port, s-a încurcat în socoteli, a ieşit plin de datorii şi s-a prăpădit. Nevastă-sa a venit acum pe ascuns la Madrid cu gînd să ducă o viaţă retrasă şi să vadă cum o s-o scoată la capăt. Stă toată ziua închisă în casă, căci situaţia ei nu-i îngăduie să iasă ; n-o ştie şi n-o aude nimeni, nici soarele n-o vede. Nu înţeleg atunci de ce fratele dumitale nu l-ar primi în casă pe don Manuel, de vreme ce acesta n-o să ştie că locuieşte sub acelaşi acoperămînt cu o femeie frumoasă. Şi apoi don Juan a avut grijă să deschidă la odaia ei o uşă spre stradă, iar uşa care dă înăuntru a astupat-o cu un dulap cu tăblii de sticlă, aşa încît nimeni nu poate bănui că acolo a fost vreodată o uşă.
DON LUIS :
Ei şi ? Ce-a cîştigat cu asta ? Crezi că-şi poate apăra onoarea cu un dulap cu tăblii de sticlă ce se sparg la cea mai mică lovitură ? Nu, nu, nu sînt de loc liniştit.

SCENA A VII-A

Odaia donei Angela în casa lui don Juan. Dona Angela şi Isabel.

DONA ANGELA :
Isabel, dă-mi iar voalurile să mă îndoliez, să mă îngrop de vie, că aşa mi-e soarta.
ISABEL :
Poftim, stăpînă. Puneţi-le repede, să nu sosească don Luis, să te vadă gătită şi să-şi aducă aminte că te-a văzut la Palat.
DONA ANGELA :
Doamne, Doamne, aci o să mor închisă între patru ziduri, unde nici soarele nu pătrunde, căci în situaţia mea nu-mi e îngăduit nici măcar să-mi plîng durerea la lumina zilei. Doar luna, noaptea, cînd îşi strecoară razele prin ferestre, îmi mai aduce puțină mîngîiere, parcă zicîndu-mi : ,,Biata fată, cum îşi plînge soarta !" De cînd am rămas văduvă, n-am pic de libertate. Fraţii mă păzesc mai straşnic decît bărbatul, de parcă m-aş fi măritat cu ei. Ce crimă săvîrșesc dacă mă duc şi eu cîteodată la teatru ori la Palat, să-mi mai treacă de urît ? Asta nu înseamnă

că-s uşuratică. Şi-apoi, ce poate fi mai nevinovat decît teatrul? Doamne, ce soartă nedreaptă mi-a fost hărăzită !
ISABEL :
De, stăpînă, or fi avînd şi ei dreptate să se teamă. Tînără eşti, frumoasă şi văduvă eşti, ispita-i mare şi păcatul gata. Uită-te la văduvele de aci din capitală. Doamne păzeşte-mă ! Umblă pe stradă ca nişte mironosiţe, cu capul în pămînt, cu mătăniile în mînă cu cartea de rugăciuni la subţioară, şi cînd ajung acasă uită de rugăciuni şi joacă şi cîntă cu fanţii, numai într-o fustuliţă, de nu le-ai mai putea recunoaşte. Da să lăsăm asta ; mai bine să vorbim de străinul căruia i-ai încredinţat onoarea şi care te-a apărat astăzi.
DONA ANGELA :
Parcă mi-ai ghicit gîndul. Tocmai voiam să-ţi spun. Vai; ce spaimă am tras ! Nu pentru el, ci pentru mine. Cine şi-ai fi închipuit că avea să mă apere cu așa foc, să tragă spada şi să se bată pentru mine ! Cînd am auzit că şi-au încrucişat spadele, mi-a părut rău că l-am rugat, dar tulburată şi zăpăcită cum eram atunci cînd i-am cerut ajutor, nici nu mai ştiam ce-i cu mine.
ISABEL :
Nu ştiu dacă l-a oprit sau nu, dar ştiu că don Luis nu ne-a mai urmărit.
DONA ANGELA :
Asculta ; stai niţel

SCENA A VIII-A

Don Luis, dona Angela, Isabel.

DON LUIS :
Angela !
D O N A ANGELA :
Scumpe frate. De ce vii aşa de încruntat ? Pari tulburat... Ce ai ?
DON LUIS :
Am destule şi mai am şi onoarea pe deasupra!
D O N A ANGELA
(a p a r t e) :
Tremur toată ! M-a recunoscut!
DON LUIS :
Tu nu vezi că nu ţi se dă consideraţia cuvenită ? Pe mine asta nu mă poate lăsa indiferent.
D O N A ANGELA :
Ai avut vreo neplăcere ?
DON LUIS :
Am avut şi am, mai ales cînd viu să te văd.
ISABEL
(a p a r t e) :
Ce frică-mi e !

D O N A ANGELA :
Ce neplăcere poţi avea din cauza mea ? Am făcut eu...
DON LUIS :
Da, din cauza ta, văzînd...
D O N A ANGELA
(a p a r t e) :
Sînt pierdută !
DON LUIS :
Văzînd că fratele nostru nici nu se sinchiseşte de tine.
DONA ANGELA :
(a p a r t e) :
Aşa da.
DON LUIS :
Ai atîtea supărări, şi lui nici nu-i pasă. Îmi pare rău că în loc să-mi vărs necazul pe el, mi l-am vărsat pe oaspetele nostru, căci, neştiind cine e, l-am rănit într-un duel.
D O N A ANGELA:
Adevărat? Cum asta?
DON LUIS :
Ascultă şi-ai să afli : azi, ducîndu-mă la Palat, a trebuit să merg pe jos prin piaţă, pentru că sentinelele nu lăsau să intre nici trăsurile, nici călăreţii. Într-un grup de prieteni, zăresc o femeie nostimă, cu faţa acoperită de o mască ; rîdea şi glumea cu tinerii care se întreceau s-o curteze şi să-i laude graţiile şi spiritele. Cum am sosit eu, n-a mai scos o vorbă. Văzînd-o că amuţise, unul o întrebă de ce tăcuse la sosirea mea. Domniţa nici pis, parcă-i pierise glasul. Intrigat, o privii să văd dacă nu cumva o cunoşteam ; ea, cu cît o priveam mai stăruitor, cu atît se ascundea şi se ferea mai mult. Cînd a plecat, m-am luat după ea, căutînd să n-o pierd din ochi ; din vreme în vreme întorcea capul, să vadă dacă o urmăresc. Tot urmărind-o aşa şi întrebîndu-mă de ce se temea de mine, hop ! mă pomenesc că mă opreşte însoţitorul oaspetelui nostru, rugîndu-mă să-i citesc adresa de pe o scrisoare. I-am răspuns că sînt grăbit, crezînd că vrea mă oprească dinadins, pentru că domniţa, trecînd pe lîngă ei, le spusese ceva. M-a plictisit atît, încît puţin a lipsit să nu-l cîrpesc. Atunci, făcînd pe viteazul, i-a sărit în ajutor oaspetele nostru. În sfîrşit, am încrucişat spadele, dar, din fericire, lucrurile n-au mers mai departe, deşi s-ar fi putut ,să iasă mai rău.
D O N A ANGELA :
Ia te uită afurisita, în ce încurcătură era să te facă să intri! Şi cîte alte intrigante de astea n-or mai fi fiind! Mai mult ca sigur că nici nu ştia cine eşti şi că se ferea de tine înadins ca s-o urmăreşti. Ţi-aduci aminte ? De cîte ori nu ţi-am spus : Bagă de seamă, don Luis, să nu-ţi pierzi capul după femeiuşti de astea care n-au altă treabă decît să întindă curse bărbaţilor.
DON LUIS :
Cum ţi-ai petrecut după-amiaza ?
D O N A ANGELA :
Am stat acasă şi-am plîns tot timpul.

DON LUIS :
A venit fratele nostru să te vadă ?
DONA ANGELA :
De azi dimineaţă n-a mai trecut pe aici.
DON LUIS :
E revoltător !
D O N A ANGELA :
Zadarnic te revolţi : trebuie să răbdăm ; ne e frate mai mare, şi la urma urmei din mila lui trăim.
DON LUIS :
Dacă tu nu suferi din pricina asta, atunci nu sufăr nici eu ; mie numai de tine îmi părea rău. Şi ca să vezi că nu-l pizmuiesc, mă duc să-l vizitez și chiar am să-i fac o bucurie.
(Pleacă.)

SCENA A IX-A

Dona Angela, Isabel.

ISABEL :
Vai, ce spaimă am tras, stăpînă ! Şi acum ce zici de întîmplare ? Oaspetele rănit, care se află acum în casa noastră, nu-i altul decît salvatorul dumitale.
DONA ANGELA :
De cum l-am auzit pe frate-meu vorbind de duel şi că oaspetele e rănit, am şi bănuit asta, Isabel. Dar tot nu-mi vine să cred ; prea ar fi uimitor ca un bărbat abia sosit la Madrid, de cum a pus piciorul în oraş să şi întîlnească o femeie care să-l roage s-o apere, un frate al ei care să-l rănească şi altul să-l găzduiască. E prea de tot ! Şi chiar de-ar fi aşa, nu voi crede pînă nu-l voi vedea.
ISABEL :
Dacă vrei să-l vezi, ştiu eu pe unde, ba chiar mai mult decît să-l vezi.
DONA ANGELA :
Ce, eşti nebună ? ! Cum o să-l pot vedea cînd odaia lui e aşa departe de a mea ?
ISABEL :
Stai nu te speria ; de aci se poate trece foarte uşor în odaia de alături.
DONA ANGELA :
Nu ţiu numaidecît să-l văd ; aş vrea doar să ştiu dacă e adevărat. Spune cum ; te-ascult, deși nu-mi vine să cred ce-mi spui.
ISABEL :
N-ai auzit că fratele a scos o uşă şi-n locul ei a pus un dulap ?
DONA ANGELA :
Acum înţeleg la ce te-ai gîndit. Să facem o gaură în scîndura dulapului, pe unde să ne uităm la oaspetele nostru.
ISABEL :
Mă gîndesc la ceva si mai bun.

DONA ANGELA :
Spune dar!
ISABEL :
Ca să închidă şi să mascheze uşa ce dă în casă, şi s-o puie la loc cînd o fi nevoie, fratele dumitale a astupat-o cu un dulap mişcător, care e plin cu sticle şi pahare, dar nu-i greu de mutat. Am văzut eu cînd l-am aşezat ; doar ce sprijinisem o scară de el ca să mă sui să-l scutur că s-a răsturnat cu scară și cu mine cu tot. Numai să-l împingi uşor într-o parte, şi poţi trece dincolo cît ai clipi din ochi.
DONA ANGELA :
Stai niţel să chibzuim şi să vedem cum să facem. Să zicem, dragă Isabel, că vreau să trec dincolo. De aici îl putem mişca, dar din odaia cealaltă se poate oare da la o parte ?
ISABEL :
Cum să nu ; tot ca de aici ; numai să-i însemnăm bine locul între două cuie, ca să ştim să-l aşezăm aşa cum a fost, să nu poată bănui nimeni că l-am mutat vreodată.
DONA ANGELA :
Spune-i servitorului, cînd o veni după rufe şi după lampă, să ne anunţe dacă stăpînu-său iese în oraş — că doar nu l-o sili rana să stea în pat.
ISABEL :
Adevărat, vrei să treci ?
DONA ANGELA :
E cam prostească dorinţa mea, dar ţiu să aflu dacă el m-a scăpat. Vezi tu, Isabel, a fost rănit pentru mine, i-a curs sînge, n-ar şedea frumos să-l îngrijesc, arătîndu-i astfel puţină recunoştinţă, cu atît mai mult cu cît sînt sigură că nu mă poate recunoaşte ? Hai să vedem dulapul, şi, dacă pot intra fără să ştie el, atunci trebuie să mă îngrijesc să fie bine tratat.
ISABEL :
Frumos basm, dar dacă-l povesteşte ?
DONA ANGELA :
Nu cred ; cine a dat dovadă de vitejie şi galanterie, cum a dat el, e şi discret. Doar s-a purtat cu atîta nobleţe prima oară cînd mi-a luat apărarea ! Simt că mi-a cîştigat inima. A dovedit atîta curaj ţinîndu-l în loc pe fratele meu, s-a arătat atît de înţelept şi curtenitor, încît nu văd de ce mi-aş face griji că ar putea fi guraliv. Asta ar umbri toate calităţile unui bărbat ca el.
(Ies amîndouă.)

SCENA A X-A

Odaia lui don Manuel. Un dulap mişcător cu sticle şi pahare pe rafturi. O sobă de tuci etc.Don Juan, don Manuel, un servitor cu o lampă.

DON JUAN :
Ar fi bine să te culci.

DON MANUEL :
De ce ? Din cauza rănii ? Ar fi ridicol din parte-mi să dau atîta importanţă unei zgîrieturi.
DON JUAN :
Ce noroc am avut! Plăcerea de a te avea oaspete mi-ar fi fost stricată de gîndul că ai fost rănit la mînă de frate-meu, deşi n-ar fi fost din vina lui.
DON MANUEL :
Viteaz bărbat! I-am invidiat spada și l-am admirat cum s-a bătut. Îi voi rămîne pentru totdeauna prieten devotat.

SCENA A XI-A

Intră don Luis, urmat de un servitor care aduce pe o tavă o spadă într-un toc.

DON LUIS :
Şi eu al dumitale, dacă-mi dai voie. Te asigur că sînt foarte mîhnit de cele întîmplate. De aceea nu vreau să mai rămîie în puterea mea oţelul ce mi-a servit să te rănesc. Nu mai vreau să-l folosesc şi nu-mi mai place ; pentru mine e aidoma servitorului pe care stăpînul îl goneşte fiindcă l-a supărat. Iată spada ce te-a rănit la picioarele dumitale ; vine să-ţi ceară iertare, dacă e vinovată. Răzbună-te pe ea şi pe mine.
DON MANUEL :
Eşti tot atît de curtenitor pe cît eşti de viteaz. În toate mă întreci. Primesc spada ; purtînd-o mereu la coapsă, mă va învăţa să fiu la fel. De azi înainte nu mai am a mă teme de nimeni, căci de cine s-ar putea teme cine a încins spada dumitale ? Eu numai de ea m-aș fi temut.
DON JUAN :
Pentru că *don* Luis mi-a amintit obligaţiile de gazdă, te rog să primeşti şi din partea mea un dar.
DON MANUEL :
Niciodată nu vă voi putea plăti pentru atîtea amabilităţi şi favoruri. Amîndoi vă întreceţi în a mă onora.

SCENA A XII-A

Intră Cosme, încărcat de geamantane şi pachete.

COSME :
Mii de demoni şi de vipere ; balauri şi strigoi parcă s-au repezit la mine să mă tîrască în fundul iadului. Cine m-a pus pe mine să viu în blestemata asta de capitală ? Mai bine aş trăi liniştit în Asturii ori în Galicia decît aci. Acolo nu mi-ar fi teamă c-am să fiu jignit de cineva.

DON MANUEL :
Linişteşte-te ; ce te-a apucat ?
COSME:
Alţii sînt apucaţi, nu eu.
DON JUAN :
Ce-ai zis?
COSME:
Ce-aţi auzit. Că-i trădător cine dă drumul duşmanului.
DON LUIS :
Ce duşman ? Ori visezi ?
COSME :
Apa din cişmele.
DON MANUEL :
De ea te-ai speriat ?
COSME :
Cum veneam aşa încărcat cu bulendrele astea, m-am împiedicat şi, fleaşc ! m-am întins cît sînt de lung în şanţul unei cişmele. M-am făcut ca necuratul de noroi şi-am murdărit şi rufele pe care le aduceam în geamantane. Cum o să intru cu ele acum, aşa în casă?
DON MANUEL :
Piei din ochii mei, că eşti turtă.Hai, pleacă. Ce mai stai ?
COSME :
Dac-aş fi beat, nu m-aş mînia pe apă. Am citit şi eu prin cărţi că izvoarele se întorc cîteodată la matcă ; acu' îmi bat capul să pricep cum s-a prefăcut apa în vin.
DON MANUEL :
Cînd începe aşa, nu mai isprăveşte un an.
DON JUAN :
Ciudat om !
DON LUIS :
Eu aş vrea numai să aflu, fiindcă zici că ştii să citeşti, de ce mă tot băteai la cap să-ţi citesc scrisoarea ? Stai. De ce vrei să fugi ?
COSME :
Pentru că ştiu să citesc doar cărţi, nu şi scrisori.
DON LUIS :
Bun răspuns.
DON MANUEL :
Nu-l luaţi în seamă, vă rog. O să vă daţi seama curînd că e un măscărici.
COSME :
Am să organizez o chermesă şi-am să vă invit să-mi vedeţi isteţimea.
DON MANUEL :
Pe mine vă rog să mă iertaţi, dar, cum încă nu-i tîrziu, aş vrea să fac o vizită.
DON JUAN :
Atunci, te aştept la cină.
DON MANUEL :
Cosme, deschide geamantanele, scoate lucrurile, curăţă-le şi să nu le bagi în

casă pînă nu sînt uscate.
DON JUAN :
Dacă vrei să închizi, iată cheia de la camera ta ; eu o am pe cea de la intrare ; altele afară de acestea nu mai sînt, şi nici camera ta nu mai are altă uşă.
(Aparte.)
Trebuie să-i spun aşa.
(Tare.)
Ca să ţi se deretice, laşi cheia în broască,
(Ies cu toţi, afară de Cosme.)

SCENA A XIII-A

COSME :
Comoara mea, vino-ncoa să te mîngîi şi să te cercetez ; să vedem ce-am putut ciupi, că la drum socotelile nu se ţin aşa la marele fix ca acasă. Sînt mai dese prilejurile să pui mîna, nu pe piept, ci în pungă străină.
(Deschide geamantanul şi scoate o pungă.)
Iat-o bună treabă a făcut ; azi a intrat fecioară şi iese însărcinată. La ce să mai pierd vremea să-i număr. Ce, am vîndut stăpînului niscaiva oi, ca să văd dacă sînt cîţi ne-am învoit ? Cîţi or fi, sînt bine veniţi. Iată şi geamantanul dumnealui; să-i scot rufe, dacă o vrea să se culce mai devreme ; aşa mi-a poruncit. Ei şi ce : dacă mi-a poruncit, musai să şi fac ? Tocmai pentru că mi-a poruncit, n-o să fac ; de aia sînt eu servitor. Să mai ies şi eu oleacă, să mă închin unei femeiuşti. Ai chef de aşa ceva, Cosme ? Am, cum să nu ! Atunci, hai, Cosme, că mai importante decît poruncile stăpînului sînt plăcerile noastre.
(Iese.)

SCENA A XIV-A

Dona Angela, Isabel, intrînd prin ușa mascată de dulapul care se ţine în balamale.

ISABEL :
Rodrigo mi-a spus că nu-i nimeni acasă. Au ieşit cu toţii: şi oaspetele şi fraţii tăi.
DONA ANGELA :
Altfel nici n-aş fi îndrăznit să intru.
ISABEL :
Vezi ce uşor se trece ?
DONA ANGELA :
Ai dreptate ; erau fără nici un temei precauţiile mele ; n-am întîlnit pe nimeni ; uşa se închide şi se deschide fără să se bage de seamă că s-a clintit ceva.

ISABEL
Şi acum de ce am venit ?
D O N A ANGELA
Ca să ne întoarcem. E de ajuns ca două femei să pună la cale o nebunie ca asta, că de la gînd la faptă calea nu-i prea lungă. Greu a fost pînă să mă hotărăsc. M-am încredinţat acum că el e cavalerul care, brav şi cutezător, şi-a primejduit viaţa pentru a mă salva. Datoria mea e să am grijă să nu-i lipsească nimic cît o sta aici.
ISABEL :
Uite darul ce i l-a făcut fratele şi, în vitrină, o spadă.
D O N A ANGELA :
Priveşte : i-au pus şi masa mea de scris.
ISABEL :
Asta-i isprava fratelui. El a poruncit să-i fie adusă aici cu tot ce trebuie pentru scris şi pe lîngă asta o groază de cărţi.
D O N A ANGELA
Văd colo jos două geamantane.
ISABEL :
Şi sînt deschise. Vrei, stăpînă, să ne uităm ce-i în ele ?
D O N A A NGELA :
Nu-i frumos, dar nu mă rabdă inima să nu văd ce rufe şi bijuterii are.
ISABEL :
Ostaş cum e, şi venit cu jalbă la rege, nu cred să aibă cine ştie ce giuvaieruri. (Scot amîndouă, rînd pe rînd, lucrurile din geamantane şi le împrăştie prin odaie.)
D O N A A NGELA :
Ce-i asta ?
ISABEL :
Un teanc de hîrtii.
D O N A ANGELA :
Scrisori de la femei ?
ISABEL :
Dar de unde ; dosare cu procese. Ce grele sînt !
D O N A A NGELA :
Dacă ar fi de la femei, ar fi mai uşoare. Nu le mai desface!
ISABEL :
Aici are şi cîteva rufe.
D O N A A NGELA :
Miroase frumos ?
ISABEL :
Da, miroase a curat.
D O N A A N G E L A :
Acesta-i cel mai plăcut parfum.
ISABEL
A u cele trei calităţi :sînt albe, moi şi subţiri. Da' punga asta cu atîtea instrumente, oare ce-o fi, stăpînă?

D O N A ANGELA :
Arată-mi-o, să văd. La prima vedere parcă ar fi cleşte de scos măselele, dar sînt pensete de smuls părul, un fier de frizat şi un susţinător de mustăţi.
ISABEL :
I t e m , periuţă şi pieptene. Mă prind că oaspetelui nostru nu-i lipseşte nimic. Are pînă şi calapoade pentru încălţăminte.
D O N A A NGELA :
De ce crezi ?
ISABEL :
Pentru că iată-le.
D O N A ANGELA :
Mai are ceva ?
ISABEL .:
I t e m , alt teanc de hîrtii, care par a fi scrisori.
D O N A ANGELA :
Dă-mi-le : sînt de la femei şi văd şi un medalion între ele.
ISABEL :
Te miră ?
D O N A ANGELA :
Nicidecum, dar o frumuseţe pictată încîntă totdeauna.
ISABEL :
Parcă-ţi pare rău că l-ai găsit.
D O N A ANGELA :
Ce proastă eşti ! Ajunge, nu mai răscoli.
ISABEL :
Mai doreşti ceva ?
D O N A ANGELA :
Să-i las un bileţel. Ia medalionul...
(S e aşeză l a masa de scris.)
ISABEL :
Pînă termini, să cotrobăiesc niţel şi prin geamantanul valetului. E plin de bani, dar nu-s decît nişte bieţi gologani ; în republica unde galbenii şi napoleonii sînt prinţi, ei sînt plebea. Ia să-i trag o păcăleală ; să-i scot banii şi în locul lor să pun cărbuni. Cînd i-o vedea, o să se întrebe : „De unde naiba i-o fi găsit femeia asta ?" fără să-i treacă prin cap măcar că sîntem în noiembrie şi în odaie e sobă. (Scoate banii din pungă şi-n loc pune cărbuni).
D O N A ANGELA :
Am terminat. Unde zici să las biletul ca să nu-l zărească fratele meu cînd o veni ?
ISABEL :
Sub prosopul de pe perini ; cînd l-o ridica o să-l vadă, şi pînă atunci n-o să-l ia nimeni de acolo.
D O N A ANGELA :
Ai dreptate. E cel mai bun loc. Pune-l şi strînge tot.
ISABEL :
Haiti ! auzi ? întoarce cineva cheia în broască !
DONA ANGELA :

Atunci lasă tot aşa cum e şi hai repede să ne ascundem, Isabel. Vino, nu mai sta.
ISABEL :
Dulapul me fecit[2]
(Ies prin dulap şi îl aşază la loc).

SCENA A XV-A

Intră Cosme.

COSME :
Ei, acum că m-am servit pe mine, să-i fac şi stăpînului un hatîr. Drace ! Dar cine ne-o fi răvăşit avutul aşa, de parcă ni l-a scos la mezat ? Ptiu, parcă-i tarabă odaia noastră. Cine-i aci ? Pe Dumnezeu ! chiar că nu-i nimeni, ori dacă e, nu vrea să răspundă. Dar mai bine că nu răspunde, mă bucur : altfel ar avea ocazia să vadă că mie nu-mi plac obraznicii, care au totdeauna un răspuns pregătit. Dar oricum oi fi, vesel sau trist — deşi, ca să vorbim sincer, tremur ca varga de frică — dacă zavergiul care-a trecut pe-aci nu s-a atins de gologanii mei, de rest puţin îmi pasă ; poate să răscolească în voie toate bagajele. Iu, ce-mi zăresc ochii, Isuse Cristoase !
(Se uită în pungă.)
Mi i-a prefăcut în cărbuni ! Spiriduşe, spiriduşe, oricine îi fi tu, preschimbă-ţi banii tăi în ce-i pofti, dar pe cei pe care îi fur eu de ce mi-i preschimbi ?

SCENA A XVI-A

Don Manuel, don Juan, don Luis, Cosme.

DON JUAN :
De ce strigi așa ?
DON LUIS :
Ce ai ?
DON MANUEL :
Ce ţi s-a întîmplat ? Vorbeşte.
COSME :
Nemaipomenită îndrăzneală ! Stăpîne, dacă ai strigoi în casă, de ce ne-ai mai găzduit ? Doar o clipă am lipsit de aci, şi, uite : am găsit rufele şi bagajele făcute val-vîrtej, parcă ni le-ar fi scos perceptorul la licitaţie.
DON JUAN :
Lipseşte ceva ?
COSME :
Nu lipseşte nimic. Numa' gologănaşii mei, din punga asta, au fost preschimbaţi

2 M-a făcut (lat).

în cărbuni.
DON LUIS :
Acum te înţeleg.
DON MANUEL :
Ce glumă prostească ! N-are pic de haz.
DON JUAN :
Prostească şi impertinentă !
COSME :
Pe Dumnezeul meu dacă-i păcăleală !
DON MANUEL :
Taci, că te ştiu eu. Eşti obraznic şi smintit ca de obicei.
COSME :
Oi fi şi aşa, dar cîteodată mai sînt şi în toate minţile.
DON JUAN :
Noapte bună, don Manuel; culcă-te fără teamă de strigoii din han, însă sfătuieşte-ţi valetul să nu facă altfel de glume.
(Iese.)
DON LUIS :
Acum văd de ce eşti aşa viteaz, precum ai dovedit-o. Pentru că trebuie să umbli mereu cu spada trasă, ca să scapi din buclucurile în care te vîră acest nebun.

(Iese.)

SCENA A XVII-A

Don Manuel, Cosme.

DON MANUEL :
Vezi cum mă iau în derîdere din cauza ta ? Mă cred şi pe mine nebun, pentru că-ţi rabd toate. Pe unde mă duc, am numai neplăceri de pe urma ta.
COSME :
Acum că am rămas singuri, crede-mă că nu glumesc de loc. N-aş îndrăzni să te mint de la obraz pe dumneata, care-mi eşti ca un tată. Să n-am parte de luminăţia ta, dacă n-am fost în oraş. Cine, ne cine, cineva ne-a făcut pocinogul ăsta.
DON MANUEL :
Nu mai căuta să-ți dezvinovăţești prostia. S-o încheiem odată. Adună lucrurile răspîndite vraişte şi du-te de te culcă.
COSME : Stăpîne, la ocnă să mă văd...
DON MANUEL :
Taci ori de nu îţi sparg capul.
(Intră în odaia de culcare.)

COSME :
Mi-ar părea rău să mi se întîmple aşa ceva. Pînă una alta însă, ia să strîngem noi mărunţişurile astea şi să le punem la loc în geamantane. Unde-i trîmbiţa judecăţii de pe urmă a giuvaierurilor, să le adune pe toate dintr-o trîmbiţare !
(Don Manuel se întoarce cu o scrisoare în mînă.)
DON MANUEL :
Fă lumină, Cosme..
COSME :
Da' ce-ai păţit, stăpîne ? Ai găsit pe cineva sub pat ?
DON MANUEL:
Cînd am desfăcut patul să mă culc, am găsit sub prosopul de pe perini biletul ăsta. Mă miră mai ales adresa de pe plic.
COSME :
Cui e adresat ?
DON MANUEL
Mie, dar într-un chip foarte ciudat.
COSME :
Cum ?
DON MANUEL :
Sună aşa :
(Citeşte.)
„Să nu mă deschidă nimeni, sînt numai pentru don Manuel".
COSME :
Dea Dumnezeu să mă crezi ! Nu-l deschide ; stai întîi să-l afumăm.
DON MANUEL :
De mirat mă miră, Cosme, dar nu mi-e frică : cine se miră doar nu se teme.
(Citeşte.)
„E firesc să mă îngrijesc de sănătatea dumitale, de vreme ce ţi-ai primejduit viaţa pentru mine. Astfel, îngrijorată şi îndurerată, te rog vesteşte-mă cum te simţi şi consideră-mă oricînd gata să-ţi viu în ajutor. Prilejuri vor fi şi pentru una şi pentru cealaltă, dacă laşi răspuns în acelaşi loc unde ai găsit biletul acesta. Ia aminte însă : trebuie păstrat cel mai mare secret ; în ziua cînd îl va afla vreun prieten, îmi voi pierde şi onoarea, şi viaţa."
COSME :
Ciudată întîmplare !
DON MANUEL :
De ce ciudată ?
COSME :
Nu te uimeşte ?
DON MANUEL :
Nu. Dimpotrivă, mă dumireşte.
COSME :
Cum ?
DON MANUEL:
E limpede: domniţa mascată care, îngrozită şi zăpăcită, fugea de don Luis, este

iubita lui. Soţie nu-i poate fi, pentru că el e neînsurat. Nu-i i-a fost deci greu să pătrundă în casa iubitului.
COSME :
Bună socoteală, dar eu cu frica merg mai departe. Să zicem că-i e iubită, n-am nimic împotrivă, dar cum era să ştie ea din stradă ce avea să se întîmple,ca să aibă pregătit biletul pentru azi ?
DON MANUEL :
Poate că, după ce s-a despărţit de noi, l-a dat unui servitor.
COSME :
Să zicem c-ar fi aşa. Totuşi, cum ar fi putut servitorul să-l lase aci. Doar n-a mai intrat nimeni în odaie de cînd am venit eu.
DON MANUEL :
L-o fi pus înainte.
COSME :
Atunci, cine a răscolit geamantanele şi rufele ? Nu, nu pot să admit; asta miroase a altceva.
DON MANUEL:
Vezi dacă sînt închise ferestrele.
COSME :
Cu gergevele şi obloane.
DON MANUEL :
Nu ştiu nici eu ce să mai cred.Încep să am bănuieli.
COSME : Ce bănuieli ?
DON MANUEL :
N-aş şti să-ţi spun.
COSME : Şi acum ce ai de gînd să faci ?
DON MANUEL :
Să răspund, şi în aşa fel încît să nu se creadă că mă uimeşte sau că mi-e teamă. Odată ce-am pornit-o cu bileţelele, se va găsi, de bună seamă, cine să le ducă şi să le aducă.
COSME :
Gazdei îi spunem ceva despre toate astea ?
DON MANUEL :
Nu. Nu pot face rău unei femei care are încredere în mine.
COSME :
Dar nu ofensezi în felul ăsta pe cine crezi că-i este iubit ?
DON MANUEL :
Nu ; fără să-i fac ei rău, mă port cinstit şi cu el.
COSME :
Degeaba; oricît ai umbla luminăţia-ta să mă amăgeşti cu vorbe, mie nu-mi scoate nimeni din cap că aici nu-i lucru curat.
DON MANUEL :
Cum aşa ?
COSME :
Să presupunem că bileţelele se duc şi vin mereu, şi oricît te-ai osteni luminăţia-

ta să afli cum, n-o să ştii niciodată. Atunci ce-o să zici ?
D O N MANUEL :
Că cine le duce şi le aduce e priceput şi îndemînatec, şi că în odaie e vreun loc pe unde se poate trece. E drept, cu asemenea bănuieli, s-ar putea, Cosme, să-mi pierd capul, dar nu să cred în lucruri nefireşti.
COSME :
Atunci nu există spiriduşi ?
D O N MANUEL :
Nimeni nu i-a văzut.
COSME :
Nici de-ai casei ?
DON MANUEL :
Mofturi.
COSME :
Nici vrăjitoare ?
DON MANUEL :
Şi mai puţin.
COSME :
Farmece ?
DON MANUEL :
Ce gogoriţă !
COSME :
Vedenii ?
DON MANUEL :
Ferit-a sfîntul!
COSME :
Zîne ?
D O N MANUEL :
Numai în basme.
COSME :
Magi ?
D O N MANUEL :
Curată prostie !
COSME :
Ghicitori ?
DON MANUEL :
Nesocotinţă.
COSME :
Furii ?
DON MANUEL :
Da de unde !
COSME :
Am găsit ! Diavoli ?
D O N MANUEL :
Fără cine ştie ce putere.
COSME :

Dar suflete din purgatoriu, nu ?
DON MANUEL :
Care să mă facă pe mine să mă îndrăgostesc ? Ce gugumănie ! Fugi de-aici, că mă plictiseşti.
COSME :
În sfîrşit: ce hotărăşti ?
DON MANUEL :
Să stau la pîndă, zi şi noapte, eu ochii în patru, pînă oi afla taina ; iată pe ce mă bizui, fără să cred că sînt pe lume spiriduşi ori alte bazaconii.
COSME :
Ba eu, unul, tot cred că le aduce vreun diavol ; într-o ţara unde a început să se fumeze, de toate se pot găsi.

ACTUL AL DOILEA

Odaia donei Angela

SCENA I

Dona Angela, dona Beatriz, Isabel.

DONA BEATRIZ :
Uimitoare lucruri îmi povesteşti !
DONA ANGELA :
Aşteaptă sfîrşitul şi pe urmă să-mi spui dacă sînt uimitoare. Unde am rămas ?
DONA BEATRIZ :
Ai rămas unde ziceai că ai trecut prin dulap, că nici nu se bagă de seamă cînd îl mişti, că se deschide foarte uşor, i-ai scris biletul şi a doua zi ai găsit răspunsul.
DONA ANGELA :
Mărturisesc că rar am citit scrisoare atît de bine adusă din condei : spirituală, galantă, amabilă, ca din vremea cavalerilor rătăcitori cărora li se întîmplau asemenea aventuri. Iat-o ; judecă şi tu.
(Citeşte.)
Preafrumoasă domniţă, oricine ai fi, îndurătoare de acest suspinător cavaler căruia îi alini dorul, rogu-te a mă face ştiutor al furului bicisnic, ori păgîn vraciu, care fermecată te ţine în lanţuri, pentru ca a doua oară în numele dumitale, tămăduit de rănile primite, să intru cu el în cumplită bătălie, măcar de-ar fi să rămân mort, că nu-i viaţa de mai mult folos decît moartea pentru cavalerul ce nu-şi
împlineşte datoria. Dătătorul de lumină să te ocrotească şi pe mine să nu mă uite. Cavalerul domniţei spiriduş"
DONA BEATRIZ :

E într-adevăr scrisă într-un stil încîntător şi se potriveşte de minune cu aventura ta.
DONA ANGELA
Cînd am văzut că nu se arată de loc speriat, sau mirat măcar, şi-mi scrie cu atîta haz, i-am răspuns şi eu pe acelaşi ton, şi am trecut...
ISABEL :
Stai. nu trece, că vine don Juan, frăţiorul.
DONA ANGELA :
Desigur, va fi sosind, ca totdeauna, îndrăgostit, fericit că te poate vedea şi-ţi poate vorbi în casa lui.
DONA BEATRIZ :
Aş minţi dacă aş spune că nu-mi face plăcere.

SCENA A II-A

Don Juan, cei dinainte.

DON JUAN :
„Tot răul e spre bine", sună un proverb, şi în adevăr aşa este, pentru că supărările dumitale sînt spre binele meu. Am auzit, frumoasă Beatriz, că te-ai certat cu tatăl dumitale, şi numai astfel ai venit pe la noi. îmi pare rău de neplăcerile şi necazurile dumitale, dar nu mă voi sfii să-ţi mărturisesc că nu ţi le împărtăşesc, deoarece în ele îmi găsesc eu bucuria şi lor le datorez plăcerea de a te vedea. De astă dată iubirea pricinuieşte efecte cu totul deosebite : dumitale ciudă, mie încîntare. La fel e şi viespea : cînd înţeapă, o dată cu acul veninos îşi pierde şi viaţa. Fii binevenită ; oricît de scurtă îţi va fi vizita, va fi de ajuns spre a vedea un soare în tovărăşia unui înger.
DONA BEATRIZ :
La păreri de rău şi felicitări atît de bine întreţesute, nu ştiu ce să răspund, decît că m-am certat cu tata din vina dumitale. Ştie că am vorbit aseară de la balcon cu un tînăr pe care n-a putut să-l vadă la faţă. S-a făcut foc şi, pînă să-i treacă mînia, m-a trimis să stau aici cu verişoara ; numai în ea are încredere. Mai află, de asemenea, că cearta nu m-a întristat; şi la mine iubirea pricinuieşte efecte deosebite, aidoma soarelui care cu aceleaşi raze pe o floare o vestejeşte, iar pe alta o îmboboceşte. N-a trebuit decît o rază spre a alunga supărarea şi a face să înmugurească plăcerea de a mă găsi în casa dumitale, boltă de diamant a unui soare şi baldachin al unui înger.
DONA ANGELA :
La amîndoi vă saltă inima de bucurie, de aceea mă acoperiţi şi pe mine cu atîtea flori.
DON JUAN :
Ştii ce cred eu, surioară ? Ca să te răzbuni pe oaspetele meu ce te tulbură, înţeleaptă cum eşti, ai căutat altul care să mă tulbure şi pe mine.
DONA ANGELA :
Ai ghicit ; eu ţi l-am adus ca să te ocupi de el.
DON JUAN :
Plăcută răzbunare ; îţi mulţumesc.
(Vrea să plece.)
DONA BEATRIZ :

Ce, vrei să pleci, don Juan ?
DON JUAN:
Ca să-ţi fiu pe plac; de părăsit nu
te-aş părăsi decît pentru a-ţi face o plăcere
tot ţie.
DONA ANGELA :
Lasă-l să plece.
DON JUAN :
Prea supus şi oricînd gata la poruncile voastre.

SCENA A III-A

Dona Angela, d o n a Beatriz, Isabel.

DONA ANGELA :
Avea dreptate cînd spunea că m-a tulburat cu oaspetele lui; nici nu mai ştiu ce-i cu mine, cum cred că nu ştie nici el. Mă mingii cu gîndul că şi tu eşti la fel de tulburată din pricina gazdei tale.
DONA BEATRIZ :
Numai dorinţa de a-ţi cunoaşte întîmplarea mă ajută să-i uit lipsa.
DONA ANGELA :
Ca să nu te plictisesc, să adaug doar că biletele n-au mai contenit, se duceau şi veneau zilnic. Pe ale lui nu mai mă săturam citindu-le ; cînd serioase, cînd glumeţe, într-un cuvînt sînt fermecătoare.
DONA BEATRIZ :
Da el ce crede ?
DOJVA ANGELA :
Că trebuie să fiu iubita lui don Luis, pentru că m-am ascuns de el, şi că voi fi avînd altă cheie de la odaia unde a fost găzduit.
DONA BEATRIZ :
Un lucru nu înţeleg.
DONA ANGELA :
Care ?
DONA BEATRIZ :
Văzînd că plouă cu bileţele, de ce n-a stat la pîndă să descopere enigma ?
DONA ANGELA :
De asta nu mă tem ; la uşa lui am pe cineva de încredere, care mă vesteşte de oricine vine şi pleacă, şi Isabel nu intră înainte de a se asigura că nu-i nimeni înăuntru. Într-o zi, servitorul lui a stat la pîndă de dimineaţa pînă seara ; şi-a pierdut timpul degeaba; n-a aflat nimic. A, era să uit Isabel, du coşuleţul cît mai e vreme.
DONA BEATRIZ :
Şi încă ceva. Cum se poate să lauzi atît pe un bărbat că e deştept, cînd pînă acum n-a fost în stare să descopere secretul dulapului ?
DONA ANGELA :
Asta-i ca povestea oului lui Juanelo pe care cei mai renumiţi învăţaţi se căzneau să-l facă să stea în picioare pe o placă de marmoră şi nu izbuteau. Cînd a sosit Juanelo, doar l-a turtit niţel în vîrf şi oul a stat pe dată în picioare. Lucrurile sînt grele pînă li se descoperă taina, pe urmă totu-i uşor.

DONA BEATRIZ :
O ultimă întrebare.
DONA ANGELA :
S-o auzim.
DONA BEATRIZ :
După atîtea născociri şi peripeţii unde vrei să ajungi ?
DONA ANGELA :
Nici eu nu ştiu ; poate aş minţi dacă ţi-aş spune că le fac pe toate numai pentru a-mi arăta recunoştinţa şi pentru a-mi omorî vremea. Ca o naivă şi neghioabă ce sînt, am ajuns să fiu geloasă pe portretul unei femei ; cu greu mă stăpînesc să nu intru şi să i-l iau cu primul prilej. Mă frămînt zi şi noapte cum să-i dau să înţeleagă că sînt gata să-l las să mă vadă şi să-mi vorbească.
DONA BEATRIZ :
Şi să afle cine eşti ?
DONA ANGELA:
Ferească Dumnezeu! Sînt sigură că nici el nu-i în stare să trădeze în aşa hal pe un prieten care l-a găzduit în casa lui. Bănuind că sînt iubita lui don Luis, totdeauna mi-a scris cu multă cuviinţă şi sfiala. Nu, nu ; fi fără grijă, că nu mă gîndesc cîtuşi de puţin la aşa ceva.
DO NA BEATRIZ :
Atunci, cum o să te vadă ?
DONA ANGELA :
Ascultă şi n-ai să-ţi crezi urechilor cînd ai s-auzi ce plan am ticluit, fără ca eu să fiu nevoită să intru la el, iar el să vie aici fără măcar să-i treacă prin minte unde este.
ISABEL:
Sst! Vine don Luis.
DONA ANGELA :
Lasă că-ţi spun pe urmă.
DONA BEATRIZ:
Ce deosebire între unul şi celălalt ! Merite va fi avînd şi el, de bună seamă, dar... pe cît mă încîntă unul, pe atît mă oboseşte celălalt. Hai să plecăm ; nu vreau să vie don Luis să-mi vorbească.
(Vrea să plece.)

SCENA A IV-A

Don Luis, cei dinainte.

DON LUIS :
De ce pleci ?
DONA BEATRIZ :
Pentru că ai sosit dumneata.
DON LUIS :
Lumină strălucitoare şi neprihănită de la care soarele o împrumută pe a lui ! De ce fugi ? Pentru că sosesc eu ? Sînt aşa de întunecat şi urît ca noaptea ? Iartă-mi cutezanţa de a te opri, zînă din poveşti, dar de ţi-aş cere îngăduinţa să-ţi vorbesc, ştiu că nu mi-ai da-o. Căci, cunoscîndu-te cît eşti de aspră, nu vreau să-

ţi cerşesc o astfel de favoare. Văd că dragostea mea fără margini nu trezeşte în sufletul tău îngheţat decît dispreţ, şi orice speranţă ar fi zadarnică.
Află totuşi că, în ciuda neîndurării ce-mi arăţi, eu nu voi înceta să te iubesc, şi prin asta mă voi simţi într-un fel răzbunat. Voi fi cu atît mai fericit, cu cît îmi vei da mai multe dovezi de nepăsare. Şi cu cît mă vei chinui mai mult, cu atît îţi voi arăta mai multă dragoste. Indiferenţa ta să fie singura răsplată a darurilor mele. Invaţă-mă ce-n-seamnă asprimea, şi eu te voi învăţa ce-n-seamnă iubirea. Eu am să te copleşesc cu atenţii, iar tu mă vei trata numai cu dispreţ. Eu am să iubesc pentru amîndoi, iar tu vei avea deajunsă cruzime cît să nu ducem lipsă nici unul.
DONA BEATRIZ :
Ah, ce frumos şi politicos te vaieţi ! Chiar de-aş vrea să te mîngîi, nu voi face-o, ca să am plăcerea să te aud văitîndu-te.
DON LUIS :
Dispreţul tău m-a învăţat graiul durerii.
DONA BEATRIZ :
E bine să nu pierzi obiceiul, ca
să ai cu ce te consola.
(Vrea să plece, don Luis o opreşte iar.)
DON LUIS :
Ca să te răzbuni...
DONA BEATRIZ :
Lasă-mă ; nu te mai pot
asculta. Pentru Dumnezeu, Angela, opreşte-1.
(Iese.)
DONA ANGELA :
Bine, frate, eşti prea din cale
afară de slab ! Să rabzi atîtea umilinţe şi
obrăznicii ! Te compătimesc.
DON LUIS :
Dar ce să fac, surioară ?
DONA ANGELA :
Încearcă s-o uiţi, căci să iubeşti fiind dispreţuit înseamnă să mori, nu să iubeşti.
(Iese împreună cu Isabel).
DON LUIS :
Ah, s-o uit ! E uşor de spus ; dar cum o să pot uita, aşa de adînc rănit cum sînt ? Roag-o. spune-i numai o dată să se arate binevoitoare, şi recunoscător o voi uita, ofensat însă nu, niciodată. Dacă de obicei binele se uită, e din pricină că binele nu doare aşa cum doare o jignire.

SCENA A V-A

Rodrigo, don Luis.

RODRIGO :
De unde vii ?
DON LUIS :
Nu ştiu.
RODRIGO :

Pari trist. Nu vrei să-mi spui de ce ?
DON LUIS :
Am vorbit cu dona Beatriz.
RODRIGO :
Am înţeles ; se vede după faţă ce ţi-a răspuns. Dar unde e, că azi n-am văzut-o.
DON LUIS :
Grada, de cîteva zile e oaspetele soră-mi, ştii, numai aşa ca să nu fiu scutit niciodată de năduful oaspeţilor. Frate-meu şi soră-mea parcă s-au înţeles să-mi aducă zilnic cîte unul : ieri, don Manuel, ca să-mi dea griji, azi Beatriz, ca să-mi ţie de urît gelozia.
RODRIGO :
Ia seama : vine don Manuel şi poate să te audă.

SCENA A VI-A

Don Manuel, cei dinainte.

DON MANUEL
(aparte):
E cu putinţă? Numai mie să mi se întîmple astfel de minuni ? Dumnezeule, cum să fac eu să aflu dacă domniţa e iubita lui don Luis şi cum de a reuşit să încurce atît iţele ?
DON LUIS :
Don Manuel.
DON MANUEL :
Don Luis.
DON LUIS :
De unde vii ?
DON MANUEL :
De la Palat.
DON LUIS :
Nici n-ar mai fi trebuit să te întreb. Pentru cine vine cu cereri la Madrid, toate drumurile duc la Palat.
DON MANUEL :
Dacă ar fi să mă duc la Palat, n-ar fi nimic ; din păcate trebuie să mă duc mai departe. Maiestatea-sa a plecat aseară la Escorial, şi eu trebuie să-i prezint fără întîrziere hîrtiile mele ; chiar astă noapte pornesc într-acolo.
DON LUIS :
Dacă îţi pot fi de folos la ceva, îţi stau pe de-a-ntregul la dispoziţie.
DON MANUEL :
Îţi mulţumesc din toată inima eşti foarte amabil.
DON LUIS :
Mărturisesc că nu vreau să te măgulesc de loc vorbindu-ţi astfel.
DON MANUEL :
Nu mă îndoiesc nici o clipă.
DON LUIS :
Atunci, îţi stau la dispoziţie.
(Aparte:)
Asta ca să termini mai iute şi să nu te mai văd.

DON MANUEL :
Cum eşti însă, de bună seamă, un curtean foarte căutat, n-aş vrea să te reţin de la vreo întîlnire.
DON LUIS :
Nici dac-ai fi auzit ce vorbeam mai adineauri cu Rodrigo nu m-ai fi nimerit mai bine.
DON MANUEL :
Prin urmare, m-am înşelat ?
DON LUIS :
Da, căci nimeni nu-i mai chinuit decît sînt eu de o domniţă ce fuge de mine ca diavolul de tămîie.
DON MANUEL :
Exagerezi, don Luis.
DON LUIS :
Iubesc o frumuseţe fără seamăn zadarnic si fără speranţă.
DON MANUEL :
Cu alte cuvinte, te fereşti de mine.
DON LUIS :
Da' de unde, don Manuel ! Sînt un om fără noroc ; domniţa mea nici măcar nu-mi îngăduie să mă apropii de ea; mai mult chiar, roagă lumea să-mi taie calea cînd încerc să-i destăinuiesc patima ce-mi
clocoteşte în inimă. Alţii caută mijlocitori ca să-i ajute să ajungă unde doresc, ea-i caută ca să mă gonească.
(Don Luis şi Rodrigo ies.)

SCENA A VII-A

DON MANUEL :
Nici nu se putea o destăinuire mai completă decît asta ! O femeie care fuge de el şi roagă pe altcineva s-o scape de urmăritor. Hm ! Bate şaua să priceapă calul ! Aşa barem am scăpat de o îndoială. Chiar dacă e aceea pe care am apărat-o, nu-i iubita lui ; nu l-ar dispreţui dînsa, dacă ar locui la el. Acum însă am altă îndoială şi mai chinuitoare. Să zicem că nu-i iubita lui şi nici nu locuieşte la el. Dar atunci cum izbuteşte să-mi scrie şi să-mi răspundă ? Scap de una şi dau de alta. Ce-i de făcut ?
M-am zăpăcit de tot; mi-am pierdut şirul gîndurilor. Doamne, ce diavol de femeie !

SCENA A VIII-A

Cosme, don Manuel.

COSME :
Stăpîne, ce mai e cu spiriduşul ? L-ai mai văzut pe aici ? Tare m-aş bucura să fi spălat putina.

DON MANUEL
Vorbeşte mai încet
COSME :
Am o groază de treabă şi nu-mi dă mîna să intru în odaie.
DON MANUEL :
De ce ?
COSME :
Mi-e frică.
DON MANUEL :
Frică ? Să-ţi fie ruşine ! Bărbat eşti tu ori găină ?
COSME :
Ehei, nu mi-ar fi mie, da' vezi că mi-e , sînt un om păţit.
DON MANUEL :
Lasă glumele astea prosteşti şi fă lumină ; am de scris şi chiar în noaptea asta trebuie să plec la Escorial.
COSME :
Aha, m-am lămurit; care va să zică recunoşti că ţi-e frică şi luminăţiei-tale.
DON MANUEL :
Dimpotrivă, recunosc că nu-ţi iau în seamă prostiile ; am alte lucruri mai importante de făcut; dar să nu pierdem vremea. Pînă mă duc eu să-mi iau rămas bun de la don Juan, fă lumină.
(Iese.)
COSME :
Cum să nu ; la poruncă. Să aprind lampa spiriduşului ; e timpul să-l servesc, să nu stea dumnealui pe întuneric. Parcă erau pe aici nişte chibrituri. Nu-s ; să mă duc să caut. Ah, ce viteaz sînt ! Dar deocamdată dîrdîi de frică !
(Iese.)

SCENA A IX-A

Isabel intră prin dulap cu un coşuleţ acoperit.

ISABEL :
Nu sînt acasă ; mi-a spus servitorul. Am timp să las coşul la locul lui. Vai, singură şi pe întuneric, mi-e frică şi de mine. Doamne, cum tremur ! Cred că sînt primul spiriduş care se roagă lui Dumnezeu. Unde o fi scrinul ? Am păţit-o ; de teamă şi de groază, nici nu mai ştiu pe unde umblu ; măcar de-aş nimeri masa. Nu-i ! Doamne, ce să mă fac ? Dacă nu izbutesc să ies şi mă găseşte aici, se duce totul naibii. Haiti ! se deschide uşa ; vine cineva cu lumină. Acum s-a sfîrşit ; au să mă prindă si vor descoperi totul. Nu pot nici să mă ascund, nici să ies.

SCENA A X-A

Cosme cu lumină, Isabel.

COSME :

Spiriduşe, drăcuşorul neichii, fii om cumsecade ; am auzit că sînt şi de ăştia ; uite, supus şi smerit, mă rog dumitale, şterge-mă pe mine din catastiful matrapazlîcurilor pe care le învîrteşti, şi asta pentru patru motive : primul îl ştiu eu
(Merge prin odaie, urmat pas cu pas de Isabel, care se fereşte să nu fie văzută.); pe al doilea îl cunoşti mătăluţă ; al treilea pentru că eşti băiat deştept, şi al patrulea pentru cîntecelul :

Spiriduşe, spiriduşe,
Milă de mine să ai,
Că-s copil şi mititel
Abia făcut copăcel.

ISABEL
(aparte) :
Acum am luat seama odăii ; ei nu m-a zărit ; dacă-i sting lumina, pînă să aprindă alta, am şters-o. O să audă zgomot, dar dacă nu m-a văzut, nu-i nimic, şi apoi, din două rele trebuie să-l aleg pe cel mai mic.
COSME :
Ptiu, priceput muzicant e teama !
ISABEL
(aparte): Uite aşa.
(îi dă un brînci şi o lovitură peste luminare, care se stinge.)
COSME :
Aoleo ! Sărăcan de mine ! M-a ucis !Îndurare !
ISABEL
(aparte):
Acum s-o şterg.

SCENA A XI-A

Don Manuel, Isabel, Cosme.

DON MANUEL :
Ce-i asta, Cosme ? De ce stai
fără lumină ?
COSME:
Dacă ne-a stins pe amîndoi spiriduşul :
lumina dintr-o lovitură şi pe mine dintr-o buşitură.
DON MANUEL :
Ai vedenii de frică.
COSME
Întreabă-mi spinarea dacă-s vedenii.
ISABEL
(aparte):
Ah, numai de-aş nimeri uşa!
DON MANUEL :
Cine-i aci ?
(Isabel se întîlneşte cu don Manuel, care-l apucă coşuleţul.)

ISABEL
(aparte): Alta şi mai boacănă ; am dat
peste stăpîn.
DON MANUEL : Adu lumină, Cosme ! Am pus
mîna pe el.
COSME : Nu-i da drumul.
DON MANUEL : Las' pe mine ; du-te repede.
COSME : Ţine-l bine să nu-ţi scape.
(Iese.)
ISABEL
(aparte):
Trage de coş ; ce-ar fi să i-l fac cadou ? Bun ; am găsit dulapul. Rămîi cu bine.
(Iese lăsînd coşul în mîinile lui don Manuel.)
DON MANUEL :
Oricine ai fi, femeie ori demon, să stai liniştit pînă aduce lumină ; altfel, pe legea mea, te tai ! Dar ce-i asta ? Parcă strîng în braţe numai vînt; nu simt decît nişte rufe, uşoare ca fulgul. Ce să fie ? Dumnezeule, îmi pierd capul!

SCENA A XII-A

Cosme cu lumină, don Manuel.

COSME :
Ei, spiriduşe, acuma să-ţi vedem ochişorii. Dar ce-i cu el ? Nu-l prinseseşi ? Ce înseamnă asta, stăpîne ?
DON MANUEL :
Întreabă-mă să te întreb. Mi-a lăsat coşul cu rufe şi a fugit.
COSME :
Mare drăcie, stăpîne ! Nu te lăudai luminăţia-ta că l-ai prins ? Ori a zburat pe aripile vîntului ? Mai ai ceva de zis ?
DON MANUEL:
Zic că fiinţa asta aşa de pricepută în a intra şi ieşi de aici era închisă în odaie. Ca să poată fugi ţi-a stins ţie luminarea, mi-a lăsat mie coşul si apoi a sbughit-o.
COSME :
Pe unde ?
DON MANUEL :
Pe uşă.
COSME :
Zău dacă n-o să mă faci să mă scrintesc de tot la cap. Cînd îţi spun că l-am zărit eu la ultimele pîlpîiri ale feştilei stinse !
DON MANUEL :
Ce formă avea ?
COSME :
Semăna cu un călugăr prichindel, pe cap cu un fes cît un clopot : pesemne era călugăr capucin.
DON MANUEL :
De frică ai aiureli ! Mai bine luminează colea, să vedem ce-a adus călugărașul. Ţine coşul.
COSME :
Coşul iadului ? !

DON MANUEL :
Ţine-l odată, cînd îţi spun.
COSME :
Sînt murdar pe mîini de seul de la luminare ; o să murdăresc învelitoarea ; mai bine pune-l pe podea.
DON MANUEL :
Ne-a adus rufe albe si o scrisoare. Ia să vedem acum şi stilul călugăraşului. (Citeşte.)
„În puţinul timp de cînd stai aci, nu s-au putut ţese mai multe rufe : vom avea grijă să-ţi aducem altele de îndată ce vor fi gata. Cît priveşte prietenul de care scrii, presupunînd că sînt iubita lui don Luis, te asigur că nu numai că nu sînt, dar nici nu pot fi; de altfel, despre asta vom vorbi mai pe larg cînd ne vom vedea, si asta se va întîmpla foarte curînd. Dumnezeu să te apere şi să te păzească."
Spiriduşul e botezat, căci pomeneşte de Dumnezeu.
COSME :
Vezi că sînt şi spiriduşi religioşi ?
DON MANUEL :
S-a făcut tîrziu j du-te şi fă bagajele ; şi pune hîrtiile astea într-un săculeţ ; de ele avem nevoie ; pînă atunci să răspund spiriduşului meu.
(îi dă nişte hîrtii lui Cosme, care le aşază pe un scaun; don Manuel scrie.),
COSME :
Să le pun aci, ca să le am la îndemînă ; şi nu cumva să le uit. la să întreb eu pe luminăţia-sa : acum crezi în spiriduşi ?
DON MANUEL :
Curată gugumănie !
COSME :
Gugumănie, negugumănie, nu-ţi căzu adineauri ploconul din cer ? Ce altă dovadă mai vrei ? Desigur, îţi convine s-o ţii mereu aşa, că te alegi numai cu plăcinţile. Da eu, prăpăditul de mine, că rămîn veşnic cu buzele umflate, să fiu lăsat barem să cred în ele.
DON MANUEL :
Cum aşa ?
COSME :
Uite aşa : vin şi ne răvăşesc bagajele, pe luminăţia-ta te apucă rîsul şi pe mine mă trec năduşelile pînă le strîng şi le rînduiesc la loc ; ţi-aduc bileţele ca să-ţi zboare gîndu-rile, mie-mi iau frumuşel gologanii şi-mi lasă cărbuni în loc. Prăjiturile cînd sosesc, le mănînci luminăţia-ta ca un tată, şi eu înghit în sec ca un nătăfleaţă ; nici nu-mi dai timp să mă uit la ele. Intrăm amîndoi aproape în acelaşi timp în odaie, dumitale îţi dăruiesc un - coşuleţ cu batiste în dantele şi mie-mi ard un ghiont de văd stele verzi. Pentru luminăţia-ta plăcerile şi foloasele, pentru mine sperieturile şi ponoasele. Pentru dumneata mina spiriduşului e de catifea, iar pentru mine de fier. La dracu' ! O să-mi pierd răbdarea dacă-mi vei mai cere mult să tot tăgăduiesc ce văd şi ce mi se întîmplă. Lasă-mă barem să cred.
DON MANUEL :
Haide, haide, lasă asta acum. Fă bagajele ; te aştept în odaia lui don Juan pînă termini.
COSME :
Ce bagaje să mai fac, dacă acolo nu poţi merge decît îmbrăcat în negru ? Pune-ţi doar o mantie.
DON MANUEL :

Închide şi ia cheia. Dacă o veni don Juan şi o voi să intre, are el alta. Tot nedumerit am plecat : n-am putut afla nimic din ce-o să se întîmple, şi încă în curînd ; n-aveam încotro ; unde mă duc acum e vorba de onoarea mea, pe cînd aci rămînem numai pentru o plăcere şi, între amîndouă, întîi onoarea şi pe urmă plăcerea.
(Iese.)

SCENA A XIII-A

Odaia donei Angela D o n a Angela, d o n a Beatriz, Isabel.

DONA ANGELA :
Îmi sărise inima de spaimă cînd
am văzut că întîrzii.
ISABEL :
Cît pe aici era s-o păţesc şi să ni se spulbere toată născocirea. Dacă mă prindeau,
trebuia să mărturisesc tot. Am scăpat aşa
cum v-am povestit.
DONA ANGELA :
Întocmai ca-n basme.
DONA BEATRIZ :
De bună seamă, au rămas şi mai uimiţi. Să se pomenească aşa, din senin,
cu un coş în mîini, să nu zărească pe nimeni, şi cine l-a adus să dispară ca o fantomă. Curat
ca-n basme.
DONA ANGELA :
Dacă mai izbutesc acum să-l fac să vie să mă vadă, aşa cum ţi-am spus, atunci sigur că-şi iese din minţi.
DONA BEATRIZ :
Oricît de chibzuit şi mintos ar fi cineva, dragă Angela, nu se poate să nu rămîie uluit de asemenea ispravă. Să-l aduci să te vadă, fără să ştie unde, să se găsească pe urmă dinaintea unei domniţe frumoasă ca o zînă, bogată ca o sultană, să nu ştie cine-i şi cum o cheamă (asta mi se pare că-ţi e intenţia) şi să plece apoi legat la ochi, bîjbiind orbeşte prin întuneric şi fără să poată înţelege nimic, e o faptă într-adevăr vrednică de uimire.
DONA ANGELA :
Totu-i gata ; chiar în astă noapte l-aş fi adus. dacă nu erai tu aici.
DONA BEATRIZ :
Cum, te îndoieşti de mine ? Crezi oare că nu-ţi voi păstra secretul ?
DONA ANGELA :
Nu, nu de asta, verişoară ; dar pentru că atît timp cît vei sta tu aci, nu se vor mişca nici fraţii mei de acasă, doar, doar te vei îndura să le trimiţi o rază din farmecul ochilor tăi. Cu ei acasă, nu îndrăznesc să încerc.

SCENA A XIV-A

Intră don Luis şi rămîne lîngă cortină, cei dinainte.

DON LUIS
(aparte)
Ceruri, ceruri milostive! Cum să mă stăpînesc cînd o zăresc ? Cum să-mi înăbuş simţirea ? Inima-mi bate să-mi spargă pieptul. Nu, nu ; nu se poate ; trebuie să-mi birui patima, trebuie să mă liniştesc. Să încerc.
DO NA BEATRIZ :
Să-ţi spun eu cum s-ar putea face totul fără să te prindă şi să stau şi eu aici. Mi-ar părea aşa de rău să lipsesc şi să nu văd cum se deapănă basmul mai departe.
DONA ANGELA :
Cum ? Spune repede.
DON LUIS
(aparte):
Ce-or fi vorbind, de parcă şi de respiraţia lor se tem ?
DONA BEATRIZ :
Zicem că a trimis tata după mine, eu mă fac că plec, toţi cred că am plecat şi rămîn aci...
DON LUIS
(aparte):
Ce-o fi însemnînd asta ? Ce-or fi urzind împotriva mea ?
DONA BEATRIZ :
Ascunsă, voi putea lua parte la reprezentaţie fără teamă.
DON LUIS
(aparte):
Ce-mi aud urechile ? Haina !
DONA BEATRIZ :
Ah ! ce bine-mi pare !
DONA ANGELA :
Şi pe urmă ce spunem cînd te-or vedea aici ?
DONA BEATRIZ :
Mă mai întrebi ? N-o să ştim noi să ticluim vreo minciună ?
DON LUIS
(aparte):
Ba bine că nu ! La de astea vă pricepeţi ! Dar ce mă fac eu ? Ah, simt că-mi plesneşte capul!
DONA BEATRIZ :
Ard de nerăbdare, dragă Angela, să văd deznodămîntul acestei uimitoare iubiri. în taină, fără martori, cum dorm toţi, uşor va putea trece din odaia lui într-a ta.
DON LUIS
(aparte):
E lămurit. I-am pătruns intenţia, îl preferă pe frate-meu. îl va face fericit. Voiesc să mă mintă pe mine, să se prefacă a-şi lua rămas bun, ca să-l poată aduce liniştit în odaia lor. Ah, şi cum ard de gelozie, parcă sînt pe jăratec ! Să fiu oare atît de laş, încît să nu îndrăznesc nimic ? Ei, dar nu !
Nu-şi va împlini visul. Voi striga, sub" un pretext oarecare voi răscoli toată casa, pînă voi descoperi-o şi le voi tulbura gungurelile. Geloşii nu au alt mijloc de a se răzbuna decît să împiedice pe îndrăgostiţi să-şi guste în tihnă iubirea. Ceruri, ajutaţi-mă. încins de dragoste, mor de gelozie ! (Iese.) DONA ANGELA :
Aşa-i foarte bine ; mîine vom spune că ai plecat.

SCENA A XV-A

Don Juan, dona Angela, dona Beatriz,Isabel.

DON JUAN :
Bine te-am găsit, surioară ! Ce plăcere să te văd, frumoasă Beatriz !
DONA BEATRIZ :
În sfîrşit; începuse să ne fie dor de dumneata.
DON JUAN :
Adevărat ? Să fiu eu atît de norocos ? Prea ar fi mare fericire ;nici nu îndrăznesc s-o cred, şi în acelaşi timp sînt mîndru şi parcă invidios pe mine însumi.
DONA BEATRIZ :
Lasă, lasă, don Juan ; nu te mai preface atîta. Dacă ţi-ar fi sinceră iubirea, n-ai fi întîrziat atît să vii să ne vezi ! Dar pesemne că te-ai distrat pe unde-ai fost, şi de aceea eşti atît de mîndru de tine precum spui.
DON JUAN :
O, cum aş fi vrut să viu mai repede ! Dar m-a reţinut don Manuel, oaspetele, ca să-şi ia rămas bun ; a plecat adineauri.
DONA ANGELA :
Vai de mine !
DON JUAN :
De ce ai tresărit aşa, surioară ?
DONA ANGELA :
Nu de spaimă, ci mai degrabă de bucurie.
DON JUAN :
Îmi pare rău, dar trebuie să te anunţ că bucuria nu-ţi va ţine mult : se întoarce mîine.
DON A ANGELA
(aparte):
Mi-a venit inima la loc !
(Tare.)
Uf, bine c-a plecat; începuse să mă plictisească.
DON JUAN :
Ba nu, surioară ; şi tu şi fratele meu sînteţi furioşi pe el fiindcă-mi face mie plăcere să-l am oaspete.
DONA ANGELA :
Aş avea eu ce să-ţi răspund, dar mai bine tac. Cel mai bun lucru e acum să plec şi să vă las singuri. Trebuie să-mi joc cum se cuvine rolul, căci doi îndrăgostiţi ca voi n-au nevoie tot timpul de mijlocitoare. Vino cu mine, Isabel.
(Aparte, către Isabel.) Chiar astă seară am de gînd să-i iau portretul ; pot intra fără teamă. Pregăteşte-mi lumină şi-o haină să mă acopăr. Cine-mi scrie mie, nu trebuie să aibă la el, spre ruşinea mea, portretul altei femei.
(Dona Angela şi Isabel ies.)

SCENA A XVI-A

Dona Beatriz, don Juan.

DONA BEATRIZ :
De ce mă amăgeşti, don Juan, cu vorbe atît de frumoase ?
DON JUAN :
Eu să te amăgesc, draga mea Beatriz ? Eu să te înşel, cînd lîngă tine mi se pare că-mi pogoară din cer în inimă un firişor subţire, tors parcă din raze de soare şi de lună, firul iubirii, ce-mi dă aripi, îmi pune pe frunte scînteieri de zori şi mă îndeamnă să cred şi să-ţi şoptesc că te voi iubi întotdeauna. Nu, nu te amăgesc; acesta-i marele adevăr al vieţii mele. Chiar de-aş voi să te uit, să te smulg din inimă, mi-ar fi cu neputinţă. Aşa stă scris în ceruri şi nu mă pot împotrivi voinţei stelei mele.
DONA BEATRIZ :
Dacă am devenit aleasa inimii tale prin capriciul unei stele, atunci nu pot avea prea multă încredere în vorbele-ţi curtenitoare. Slavă Domnului că eu nu-mi las dragostea la voia întîmplării, şi nici nu-mi trece prin minte să mi-o smulg din inimă.
(Iese, urmată de don Juan.)

SCENA A XVII-A

În drum spre Escorial.Cosme fugind de d o n Manuel, care aleargă după el.

DON MANUEL :
Nătărăule, dacă nu m-aş gîndi...
COSME :
De aceea gîndeşte-te.
DON MANUEL :
Că m-aş înjosi pe mine, ţi-aş frînge coastele.
COSME :
Gîndeşte-te că te-am slujit cu credinţă, că orice creştin poate săvîrşi o greşeală.
DON MANUEL :
Nimeni nu te-ar răbda în locul meu. Ţi-am cîntat într-una să ai grijă de ele, şi ţie pe o ureche ţi-a intrat şi pe alta ţi-a ieşit ; ai uitat tocmai ce-i mai însemnat.
COSME :
Tocmai pentru că sînt însemnate le-am uitat ; altfel ce-ar fi fost dacă le-aş fi uitat : pagubă-n ciperci. Şi cit m-am căznit să nu uit hîrtiile ! Le-am luat şi le-am pus deoparte să le am la îndemînă, şi cînd colo, parcă a fost un făcut, numai bine le-am uitat. Dacă nu le-aş fi pus deoparte, acum ar fi fost la un loc cu celelalte lucruri.
DON MANUEL:
Noroc că ţi-ai adus aminte la jumătatea drumului, altminteri aghiuţă te lua.
COSME :
De cum am plecat, parcă aveam o piatră pe inimă. Măi. ce-o mai fi şi asta de mă perpelesc aşa ? îmi ziceam. Şi odată m-am luminat : ptiu ! drăcia naibii : am uitat hîrtiile.
DON MANUEL :

Spune omului să aibă grijă de cai şi să ne aştepte aici; ai casei or fi dormind, să umblăm uşor, să nu-i deşteptăm.Avem cheia, putem intra să luăm hîrtiile fără să ne simtă nimeni.
(Cosme iese pentru o clipă, apoi se întoarce repede.)
COSME :
Cu omul m-am înţeles, da' vezi, stăpîne, fără lumină o să fie greu să le găsim şi mai mult ca sigur o să facem zgomot. Tot trebuie să cerem lumină din odaia lui don Juan, ca să vedem unde sînt.
DON MANUEL :
Nemaipomenit ! Nu te laşi pînă nu mă scoţi din pepeni. Acum vrei să-l trezim din somn şi să facem tărăboi ? Nu poţi, mişelule, că tu eşti cauza pocinogului, să te duci pe dibuite să le iei de unde le-ai lăsat ?
COSME :
Ehei, asta ar fi floare la ureche : la masa unde ştiu eu că le-am aşezat m-aş duce cu ochii închişi, dar...
DON MANUEL :
Deschide repede, ce mai aştepţi ?
COSME :
...naiba ştie unde le-o fi pus spiriduşul. N-a fost lucruşor pe care să-l fi lăsat eu undeva şi să-l găsesc la locul lui !
DON MANUEL :
Dacă le-o fi mutat, om cere lumină. Pînă atunci, însă, să nu tulburăm pe gazdele noastre, care ne-au primit atît de bine.
(Ies amîndoi.)

SCENA A XVIII-A

Odaia lui don Manuel.Dona Angela şi Isabel intră prin dulap.

DONA ANGELA :
Isabel, casa e cufundată în tăcere ; pe toţi e stăpîn somnul, ce fură tuturor jumătate din viaţă. Musafirul a plecat; acum am prilejul să-i iau portretul pe care l-am văzut la el prima dată.
ISABEL :
Intră încet, să nu faci cumva zgomot.
DONA ANGELA :
Închide-mă pe dinafară ; nu ies de aci pînă nu vei veni să mă anunţi, ca să nu mai trec prin vreo altă primejdie.
ISABEL :
Te aştept aci.
(Isabel pleacă închizînd dulapul.)

SCENA A XIX-A

Don Manuel, Cosme, pe întuneric; dona Angela.

COSME
(vorbind în şoaptă cu stăpînu-său):
Am deschis.
DON MANUEL : Umblă binişor, să nu faci zgomot, că altfel se iscă un tărăboi de o să ne fie mai mare dragul.
COSME : Mă crezi că mi-e frică ? Spiriduşul ăsta ar fi putut măcar să ne aprindă lumina.
DONA ANGELA: Să scot luminarea; e timpul să fac niţică lumină.
(Scoate un mic felinar cu luminare pe care îl ţinuse ascuns.)
COSME
(aparte către stăpînu-său):
Niciodată spiriduşul n-a fost mai deştept ca acum ;ne-a şi aprins lumina ; vezi dacă te iubeşte :dumitale ţi-o aprinde şi mie mi-o stinge.
DON MANUEL :
Dumnezeule! Chiar că asta-i ceva nefiresc : să ne aprindă lumina aşa, la poruncă, nu-i lucru curat.
COSME :
Nu-i aşa că aveam dreptate ?
DON MANUEL :
Îmi simt picioarele ca de lemn !Mai că mă bat gîndurile să mă întorc.
COSME :
De, ca omul ; ţi-e şi luminăţiei-tale o fărîmă de frică.
D O N A ANGELA :
Aci parcă văd o masă ; e plină de hîrtii.
COSME :
Uite-l că se îndreaptă spre masă.
D O N MANUEL :
Mare minune! închipuire să fie sau ce altceva ?
COSME :
Uite cum ne călăuzeşte. Drept unde avem treabă ne duce, fără să zărim cine poartă lumina.
(Dona Angela pune luminarea de la felinar într-un candelabru de pe masă, ia un scaun şi se aşază cu spatele spre ei.)
D O N A ANGELA
Aci trebuie să fie ; ia să caut
DON MANUEL :
Ia te uită, Cosme, că la răsfrîngerile luminii se desluşeşte tot. în viaţa mea n-am văzut femeie mai frumoasă ! Sfîntă Fecioară ! Ce înseamnă asta ? Minunea-i ca o hidră : într-una se nasc o mie. Ce-i de făcut ?
COSME :
O ia pe îndelete. Trage scaunul.
DON MANUEL :
E icoana celei mai desăvîrşite frumuseţi pictată de penelul Atotputernicului.
COSME :
într-adevăr, altul nici n-ar fi putut-o face.
DON MANUEL :
Ochii-i strălucesc mai puternic ca lumina.
COSME :
Nici vorbă, dacă ochii-i sînt luceferii cerului lui Lucifer.
DON MANUEL :
Şuviţele părului sînt raze de soare.
COSME :

Le-a furat de la el.
DON MANUEL :
Şi buclele, stele.
COSME : Păi, tot furate sînt şi ele.
D O N MANUEL :
E fără pereche.
COSME : Dacă i-ai vedea picioarele, n-ai mai zice aşa ; ăştia la picioare sînt blestemaţi.
DON MANUEL :
O frumuseţe fără seamăn, un înger căzut din cer.
COSME :
Da, dar cu ghiare.
DON MANUEL :
Dar ce-mi văd ochii ? Oare ce-o fi vrînd cu hîrtiile mele ?
COSME :
Mă prind că umblă să aleagă pe cele de care ai nevoie, ca să ne scutească pe noi de-a le mai căuta. Asta-i un spiriduş foarte serviabil.
DON MANUEL :
Doamne, Doamne ! Ce să mă fac ? Niciodată n-am fost laş, dar acum sînt.
COSME : Ba eu, unul, am fost, şi încă de multe ori.
DON MANUEL :
Picioarele mi-au îngheţat; simt cum mi se face părul măciucă ; prin piept mă trec junghiuri, şi parcă mi-au pus ştreangul de gît. Nu se poate ; e o copilărie să-mi fie frică. Haidem, să încercăm să biruim vraja.
(Se apropie şi o prinde de braţ.)
Înger, demon sau femeie, de astă dată nu-mi mai scapi.
DONA ANGELA
(aparte):
Vai, sînt pierdută ! Doar s-a prefăcut că pleacă ; a fost mai şiret ca mine.
COSME :
Pentru numele lui Dumnezeu (acuma s-a sfîrşit cu diavolul), mărturiseşte...
DONA ANGELA
(aparte):
Dar ia să mă prefac...
C O S M E :
Cine eşti şi ce vrei de la noi ?
D O N A ANGELA :
Generos don Manuel Enriquez, un mare noroc te aşteaptă. Ursitoarele stau de veghe ; îţi torc mereu caierul fericirii aşa cum meriţi ; dar nu te apropia şi nu mă atinge, altfel spulberi totul. Ţi-am scris de dimineaţă că ne vom vedea în curînd şi aşa s-a şi întîmplat ; m-ai văzut în cea mai frumoasă întruchipare ce puteam alege. Acum du-te liniştit şi lasă-mă pe mine aci. N-a sosit încă timpul să-mi afli taina: mîine vei afla-o. Bagă de seamă însă : să nu sufli la nimeni nici o vorbă, dacă vrei să nu-ţi goneşti norocul. Umblă cu bine.
COSME :
Ce mai aşteptăm, stăpîne ? N-auzi că ne urează să umblăm cu bine ?
DON MANUEL
(aparte):
Mii de draci! Ce, sînt iepure să mă sperii de umbre vane ? Mi-e ruşine şi sînt furios pe mine însumi că a putut să-mi fie frică ; chiar acum trebuie să descopăr secretul, bărbăteşte şi fără aminări.
(Tare.)

Femeie, sau oricine ai fi, altceva sînt sigur că nu eşti, fă bunătatea şi spune-mi cum ai pătruns aici şi cu ce scop. Nici mîine, nici poimîine, ci pe loc vreau să gust din fericirea ce mi se oferă : dacă eşti demon, pentru că eşti demon ; dacă eşti femeie, pentru că eşti femeie. Demon ? Haida de ! Cu trupul pe care ţi l-am simţit, eşti femeie în toată regula, nu demon.
COSME :
Totuna e.
D O N A ANGELA :
Nu mă atinge, că-ţi pierzi norocul.
COSME :
Domnul diavol are dreptate ; n-o atinge că nu-i nici harpă, nici vioară, nici liră.
DON MANUEL :
Atunci nu-mi rămîne decît un singur mijloc ca să mă încredinţez dacă eşti demon : spada.
(T r a g e spada.)
Şi nu vei avea de ce să te superi.
D O N A ANGELA:
Vai ! Opreşte-ţi braţul : fie-ţi milă de o biată femeie ; mărturisesc că într-adevăr femeie sînt. Va fi fiind păcat să iubeşti, dar nu cred că merită o soartă atît de crudă cine atît de mult iubeşte. Nu-ţi întina oţelul, nu-i întuneca strălucirea în sîngele meu.
DON MANLTEL :
Atunci spune cine eşti.
D O N A ANGELA :
Voi spune, n-am încotro. Nu mai pot ascunde iubirea aceasta, dorinţa, adevărul, credinţa. Dar trecem prin primejdie de moarte, dacă ne aude sau ne zăreşte cineva, pentru că sînt mult mai mult decît par ; de aceea, ca să nu ne tulbure nimeni, trebuie să închideţi uşile, şi de la odaie, şi de la intrarea principală, nu care cumva trecînd cineva şi zărind lumină, să vie să vadă ce-i aici.
DON MANUEL :
Fă lumină, Cosme, şi hai să închidem uşile. Vezi că-i femeie şi nu spiriduş ?
COSME :
Nu-ţi spuneam eu ?
(Ies amîndoi.)

SCENA A XX-A

D o n a Angela, apoi Isabel.

DONA ANGELA:
Isabel m-a închis pe dinafară, oaspetele m-a prins aci, nu mai e chip, trebuie să mărturisesc adevărul.
(Intră Isabel prin dulap.)
ISABEL :
Pst, pst, stăpînă ; a venit fratele să întrebe de dumneata.
DONA ANGELA :
Ah, ce noroc ! Trage dulapul. Eşti o comoară ! Tot n-a descoperit secretuL
(Ies şi închid dulapul.)

SCENA A XXI-A

Don Manuel, Cosme.

DON MANUEL :
Am închis uşile ; urmează, domniţă, povesteşte... Dar ce înseamnă asta ? Unde e ?
COSME :
De unde să ştiu eu ?
DON MANUEL:
S-o fi dus în dormitor; mergi înainte.
COSME :
Mergînd pe jos, ar fi mojicie să trec înaintea luminăţiei-tale.
DON MANUEL :
Voi răscoli toată casa. Dă-ncoa îţi spun,
COSME
Poftim, zic.
(Don Manuel ia luminarea, se duce în dormitor şi se întoarce.)
DON MANUEL :
Mare dandana !
COSME :
Acum pe unde o fi fugit ? Pe uşă nu putea.
DON MANUEL :
Atunci pe unde ?
COSME :
Nu mă duce capul. Vezi, nu-ţi spuneam eu într-una că-i diavol, nu femeie ?
DON MANUEL :
Nici un colţişor din casă n-o să las necercetat: în dosul tablourilor, poate o fi vreo uşă ascunsă in perete ; pe sub covoare să nu fie vreun capac de pivniţă ; şi-n pod am
să mă sui.
COSME :
Aci nu se vede decît dulapul.
DON MANUEL :
Cum o să treacă prin el ? E plin de sticlărie. Vino să ne uităm prin alte părţi.
COSME :
Nu-mi place să-mi vîr nasul unde nu mă priveşte.
DON MANUEL :
Cu neputinţă să fi fost fantomă, dacă s-a temut de moarte.
COSME : Şi a ghicit că ne întoarcem în noaptea asta ca s-o vedem.
DON MANUEL :
S-a arătat în chip de umbră, într-o lumină fantastică ; dar ca fiinţă omenească s-a lăsat văzută şi pipăită ; ca un muritor s-a temut, s-a sfiit ca o femeie, ca o iluzie s-a spulberat, şi a dispărut ca o nălucă. Să grăiesc nu ştiu, Doamne, nici ce să cred, nici ce să bănuiesc.
COSME :
Ba eu ştiu.
DON MANUEL :

Ce ?
COSME :
Că-i femeie-diavol ; povestea-i veche de cînd lumea : tot anul femeia-i demon, şi ca să-şi mai scoată din pîrleală, o dată a vrut şi demonul să fie femeie.

ACTUL AL TREILEA

Odaia donei Angela.

SCENA I

Don Manuel pe întuneric, călăuzit de Isabel.

ISABEL :
Aşteaptă aici. Va veni şi stăpîna mea
îndată.
(Iese închizînd ușa).
DON MANUEL:
Mi se pare destul de izbutită scamatoria. M-a închis aici ? Cred că da. Iar mă lasă să mă frămînt. De ce m-o fi chinuind atît? Zîna din poveşti, apariţia cerească ce mi-a făcut lumină în noaptea cînd m-am întors din drum spre Escorial mi-a scris un bileţel în care-mi spunea cam aşa: „Dacă ai curajul să vii să mă vezi, ia-ţi însoţitorul şi du-te în cimitirul (br ! ce loc straniu) Sfîntul Sebastian, unde te vor aştepta doi oameni cu o lectigă. Şi nu m-a înşelat; m-am suit în lectigă, m-a învîrtit pînă am ameţit şi n-am mai ştiut unde mă aflu, în sfîrşit, am ajuns dinaintea unei porţi uriaşe, întunecoase şi înfricoşătoare şi, cînd m-am coborît, m-am simţit luat de mînă de o femeie ; după înfăţişare aşa mi s-a părut că este. M-a tras apoi după ea şi, fără să scoată o vorbă, pe întuneric si pe dibuite, din odaie în odaie, m-a dus... Ei, dar parcă se zăreşte lumină prin crăpătura uşii... în sfîrşit, îmi voi vedea visul cu ochii ; mă pasionează aventura.
(Se uită pe gaura cheii.)
Ce palat ! Ce femei frumoase ! Ce salon luxos ! Domniţele una mai gătită ca alta ! Ce măreţie !
(Se deschide uşa şi intră mai multe femei ducînd prosoape, tăvi cu pahare cu apă,borcane cu dulceaţă; în trecere fac reverenţe; în urma lor, bogat învestmântată, vine dona Angela.)

SCENA A II-A

Dona Angela, slujnice, dona Beatriz, donManuel.

DONA ANGELA
(aparte, către dona Beatriz);
Fraţii mei te cred plecată. N-avea nici o teamă ; ne vom retrage repede.
DONA BEATRIZ :
Care-i rolul meu ?
DONA ANGELA :
Deocamdată eşti slujnica mea. Pe urmă vei sta ascunsă şi vei privi tot ce se întîmplă.
(Către don Manuel.)
Te vei fi plictisit aşteptînd.
DON MANUEL :
Nicidecum, domniţă ; sosesc aci aidoma călătorului care, mergînd noaptea, înfricoşat de umbrele şi şoaptele întunericului, deodată zăreşte mijind zorile ce-i vor risipi temerile. Aievea aurorii îmi răsări, domniţă, acum, gonind negurile cu degetele-ţi trandafirii şi împrăştiind diamante din ochi-ţi de peruzea. In suflet te cobori, luminîndu-mi-1, şi pe inimă îmi torni balsamul speranţei, dorurile şi chinurile alinîndii-mi. Eşti asemenea soarelui, zeu atotputernic, care străluceşte peste tot pămîntul.
DONA ANGELA:
Îţi mulţumesc, don Manuel, pentru cuvintele măgulitoare, dar află că nu sînt nici auroră şi nici soare, ci o femeie ca toate femeile, şi întocmai cum aurora plînge lacrimi de rouă la ivirea soarelui, aşa şi eu sînt foarte simţitoare la chinurile şi dorurile dumitale ; nu aştept decît să ţi le alin.
DON MANUEL: Nu atît cît ar trebui ca să-mi risipeşti îndoielile, căci, deşi mă aflu aici, domniţă, în preajma domniei tale, trebuie să-ţi mărturisesc că-mi vine foarte greu să mă încred în vorbele-ţi atît de frumoase. Oare m-ai chemat numai ca să mă chinuieşti ca şi pînă acum ?
DONA ANGELA :
Eu să te chinuiesc ?
DON MANUEL :
Da, arătîndu-mi că n-ai încredere în mine, ca să-mi spui cine eşti.
DONA ANGELA :
Numai asta te rog să nu-mi ceri ; mi-e cu neputinţă să-ţi împlinesc voia. Bucuroasă mă învoiesc să vii să mă vezi şi să-mi vorbeşti, dar nu încerca să afli cine sînt. Numele meu trebuie să rămînă o enigmă. Căci nu sînt ceea ce par, nici nu par ceea ce sînt. Cît timp voi păstra secretul, ne vom putea vedea, dar de vei şti cine sînt, poate că nu vei mai voi să mă vezi şi să-mi vorbeşti, oricît aş dori eu asta. Mă tem să nu-ţi apar atunci într-o cu totul altă lumină. Aşa că deocamdată un singur lucru îţi pot mărturisi şi jura :nu sînt cîtuşi de puţin iubita lui don Luis.
DON MANUEL :
Atunci ce te îndeamnă, domniţă,
să te ascunzi atît de el ?
DONA ANGELA :
S-ar putea să fiu de rang atît de înalt, încît aş avea numai de pierdut dacă m-ar recunoaşte don Luis.

DON MANUEL :
Spune-mi, cel puţin, cum intri şi ieşi din odaia mea.
DONA ANGELA :
Nici asta nu-ţi pot destăinui acum, pentru aceleaşi motive.
DONA BEATRIZ
(aparte):
E timpul să mă amestec eu.
(Tare.)
Poftiţi dulceaţa, excelenţă.
(Se apropie toate cu tăvile cu apă şi dulceaţă.)
DONA ANGELA :
Proasto şi neghioabo ! Ce-i cu tine, visezi? De unde excelenţă? Ori vrei să înşeli pe don Manuel, făcîndu-l să creadă că cine ştie ce prinţesă sînt ?
DON MANUEL
(aparte):
M-am lămurit. A luat-o gura pe dinainte şi mi-a mărturisit adevărul. E vreo prinţesă care-şi plăteşte secretul cu aur.

SCENA A III-A

Don Juan între culise, cei dinainte.

DON JUAN
(între culise bătînd la uşă):
Unde eşti,Isabel ? Deschide o dată uşa !
DONA ANGELA
(aparte):
Doamne ! Ce-i zgomotul ăsta ?
ISABEL
(aparte):
Ne-am dus pe copcă! Sînt moartă de frică.
DONA BEATRIZ
(aparte):
Am îngheţat !
DON MANUEL
(aparte):
Chinurile mele nu s-au sfîrşit! Acum altă amînare, alte frămîntări !Ceruri, ajutaţi-mă !
DONA ANGELA :
Vai, don Manuel. e tata.
DON MANUEL :
Ce trebuie să fac ?
DON A ANGELA :
Să te ascunzi în odăiţa de alături.Isabel, condu-l tu şi ascunde-l, ştii tu unde.
ISABEL :
Haideţi repede.
DON JUAN
(între culise):
Nu deschideţi o dată ?

DON MANUEL:
Îmi joc viaţa şi onoarea. Cum mi-o fi norocul !
(Don Manuel pleacă, însoţit de Isabel.)
DON JUAN
(între culise):
Ei, la dracu ! Deschideţi o dată, că de unde nu, sparg uşa.
DONA ANGELA :
Beatriz, tu du-te în odaia ta, să nu te găsească aici.
(Beatriz iese şi intră don Juan.)
DONA ANGELA:
Ei, ce te-a apucat? De ce vii să-mi tulburi somnul la asemenea ceas ?
DON JUAN :
Mai întîi să-mi răspunzi tu ce înseamnă costumul ăsta pe tine ?
DON ANGELA :
Vrei să mă vezi tot mereu în negru ? M-am îmbrăcat şi eu aşa, ca să-mi fac de lucru şi să-mi uit tristeţile.
DON JUAN :
Ştiu eu că femeile îşi lecuiesc tristeţile cu găteli şi-şi uită necazurile cu bijuterii, dar de, parcă prea te în treci cu firea.
DONA ANGELA :
Fii pe pace ; nu-i nici o primejdie ; aici nu mă vede nimeni.
DON JUAN :
Ia spune-mi : Beatriz s-a dus acasă ?
DONA ANGELA :
Ehei, de ieri : tată-său a schimbat merchezul ,ca s-o împace, o ia acum cu binişorul.
DON JUAN :
Atît voiam să ştiu, ca să văd dacă mă pot duce să-i vorbesc astă seară. La revedere şi gîndeşte-te că veşmîntul nu-i potrivit cu situaţia ta.
(Iese.)
DONA ANGELA :
Cu bine, cu bine.
(Don Juan iese şi intră dona Beatriz.)
DONA ANGELA :
Închide uşa, Beatriz.
DONA BEATRIZ :
Am scăpat ieftin ; fratele tău se duce să mă caute.
DONA ANGELA :
Pînă se mai linişteşte casa şi se întoarce don Manuel în odaia mea, să mergem în cămăruţa de alături.
DONA BEATRIZ
Dacă ieşi cu faţa curată şi din trăsnaia asta, atunci chiar că o să rămîi poreclită Domniţa spiriduş.
(Ies amîndouă.)

SCENA A IV-A

Odaia lui don Manuel.Don Manuel şi Isabel intrînd pe întuneric pe uşa din spatele dulapului.

ISABEL
Aci să stai şi bagă de seamă să nu faci zgomot, că poţi fi auzit.
DON MANUEL :
De piatră sînt.
ISABEL
(aparte):
Numai de-aş izbuti să închid; m-am fîstîcit de tot; parcă nici nu mai ştiu pe unde umblu.
DON MANUEL :
Măi, măi te de încurcături ! Aşa păţeşte cine se încumetă ca mine să străbată postii întregi ca să nimerească în cine ştie ce locuri, unde nici habar n-are la cine a nimerit. Desigur, ăsta-i palatul vreunui om de neam mare, pe puţin excelenţă. Dar, ce aud ? Parcă scîrţîie o uşă. A şi intrat cineva.

SCENA A V-A

Cosme, don Manuel

COSME :
Slavă Domnului ! Astă seară pot intra fără frică în odaie, chiar dacă trebuie să bîjbîi pe întuneric. Spiriduşul, mititelul de el, e acum ocupat cu stăpîne-meu. Ce nevoie mai are de mine ?
(Se ciocneşte de don Manuel.)
Ehei, tot mai are el ceva. Cine-i pe aici ? Ce mai viei de la mine ?
DON MANUEL :
Nici o vorbă să nu sufli, oricine
ai fi : altfel bag sabia în tine.
COSME :
O să vorbesc cît vorbeşte ruda săracă în casa bogatului.
DON MANUEL
(aparte):
De bună seamă, e vreun servitor. Ia să-l iscodesc, să aflu la cine sînt.
(Tare.)
Prietene, spune-mi, mă rog dumitale, a cui e casa asta şi cum îl cheamă pe stăpîn ?
COSME :
Seniore, stăpînul şi casa sînt ale dracului să mă ia ; aci locuieşte o domniţă, numita Domniţa spiriduş, un diavol cu chip de femeie.
DON MANUEL :
Şi tu cine eşti ?
COSME :
Eu sînt un valet, un servitor, un supus, un însoţitor sortit, fără nici o vină, să pătimesc fel de fel de vrăjitorii.
DON MANUEL :

Stăpînul tău cine este ?
COSME : Un nebun, un zevzec, un prostănac, un nătăfleaţă care şi-a pierdut capul după blestemata de domniţă.
DON MANUEL :
Cum îl cheamă ?
COSME :
Don Manuel Enriquez.
DON MANUEL :
Mii de draci !
COSME :
Şi pe mine Cosme Catiboratos.
DON MANUEL :
Cosme, tu eşti ? Cum ai intrat aci ? Eu sînt stăpînul tău. Nu cumva ai venit ţinîndu-te de lectigă ? Te-ai luat şi tu după mine să te ascunzi aci ?
COSME
(aparte): Alta şi mai boacănă!
(Tare.)
Da' dumneata cum ai ajuns aci ? Nu te-ai dus, ca un viteaz, singur acolo unde erai aşteptat ? De ce te-ai întors aşa de grabă şi, în sfîrşit, cum ai pătruns aci, cînd doar eu am cheia odăii ?
DON MANUEL :
A cui e odaia ?
COSME :
A luminăţiei-tale, ori mai curînd cred că e a diavolului.
DON MANUEL :
Minţi, blestematule ! Nu-i decît o clipă de cînd eu mă găseam hăt departe, în alta cu totul deosebită.
COSME :
Vei fi fost, nu zic, că spiriduşul se pricepe la scamatorii ; da' eu ţi-am spus adevărul gol goluţ.
DON MANUEL :
Tu o să mă scoţi de-a binelea din minţi.
COSME :
Vrei probe ? Du-te la intrarea principală şi-o să-ţi ieşi din bănuieli.
DON MANUEL :
Ai dreptate ; ia să mă duc să mă încredinţez.
(Iese.)
COSME :
Doamne, simt că am căpiat! M-a ameţit de-a binelea ! Cînd o să scăpăm odată din cursele necuratului ?

(Intră Isabel prin dulap.)

SCENA A VI-A
Isabel, Cosme, apoi don Manuel.

ISABEL
(aparte):

Acum, că a plecat don Juan, ia să-l scoatem pe don Manuel, să nu prindă de veste unde l-am închis. Pst, pst ! Seniore !
COSME :
A început cu *”pst-ielile”* ; o să mă înnebunească !
ISABEL :
Stăpînul s-a culcat.
COSME
(aparte):
Ce stăpîn o mai fi şi ăsta?
(Intră don Manuel.)
DON MANUEL :
Nu mai încape nici o îndoială ;e odaia mea.
ISABEL :
Dumneata eşti?
COSME :
Da, eu.
ISABEL :
Vino cu mine.
DON MANUEL :
Aveai dreptate.
ISABEL :
Fii fără teamă.
COSME :
Stăpîne, mă ia spiriduşul !
(Isabel îl ia pe Cosme de mînă şi dispare cu el prin dulap.)

SCENA A VII-A

DON MANUEL :
Cînd s-o sfîrşi o dată cu atîtea amăgiri ? Nu răspunzi ? Te-ai bosumflat ? Cosme, Cosme ! La dracu', acum pipăi pereţii. Nu vorbeam adineauri cu el ? Unde a dispărut aşa, ca prin farmec ? Nu era aici ? Nu mai ştiu ce să cred. Ei, dar tot trebuie să mai intre cineva ; să mă ascund în dormitor şi să pîndesc, să vedem dacă nu voi izbuti să prind pe această frumoasă Domniţă spiriduş.
(Iese.)

SCENA A VIII-A

Odaia donei Angela.Dona Angela, doua Beatriz, slujnice cu lumînări, dulceţuri şi apă, apoi Cosme şi Isabel.

DONA ANGELA
(către dona Beatriz):
Fratele meu s-a dus să te caute si Isabel să-l scoată pe don Manuel. Pregătiţi totul, să găsească masa gata. Aşteptaţi aici.
DONA BEATRIZ :
De cînd sînt, n-am mai trecut prin asemenea peripeţii !
DONA ANGELA :
Vine ?
O SLUJNICA :
Da, i se aud paşii.
(Intră Isabel cu Cosme de mînă.)
COSME :
Prăpăditul de mine ! Unde oi fi ? Prea s-au întrecut cu gluma. Da' stai, băiete, că nu-i aşa. Oho, ce mîndreţe, ce frumuseţe ! Cosme sînt eu ori Amadis ? Cosmuliţă ori Belianis?
ISABEL :
Iată-l. Dar ce zăresc, Dumnezeule ! ?
COSME
(aparte):
S-a păcălit. Mi s-a făcut inima cît un purice.
DONA ANGELA :
Ce-i asta, Isabel ?
ISABEL
(aparte către stăpînă-sa):
Stăpînă, cînd m-am dus să-l iau pe don Manuel, în locul lui l-am găsit pe dumnealui.
DONA BEATRIZ :
Greu s-o dregi.
ISABEL :
Era întuneric.
DONA ANGELA :
Vai de mine şi de mine ! S-a descoperit tot.
DONA BEATRIZ
(aparte): Să-l mai înşelăm niţel.
(Tare.)
Cosme.
COSME :
Da, vai de păcatele mele !
DONA BEATRIZ :
Vino-ncoa.
COSME :
Stau bine şi aci.
DONA ANGELA :
Vino, nu-ţi fie teamă.
COSME :
Teamă unui viteaz ca mine ?
DONA ANGELA :
Da' ce e cînd nu îndrăzneşti să te apropii ?
(Cosme se apropie de ele.)

COSME
(aparte):
Dacă e vorba de onoare, nu mă mai pot codi.
(Tare.)
Ei, şi apoi nici diavolul nu-i aşa de fioros în rochie de femeie. Odată diavolul s-a preschimbat într-o fată tînără şi frumoasă. S-a gătit, s-a sulemenit şi s-a înfăţişat unui cioban. Ciobanul, cum a zărit-o, s-a repezit la ea, a luat-o în braţe şi şi-a făcut voia cu drăcoaica. Intrat iar în pielea-i urîtă şi neagră, împieliţatul s-a răstit : „Nenorocitule, te-ai uitat să vezi din cap pînă în picioare pe cine ai iubit ? în fundul iadului ai să te duci pentru păcatul săvîrşit. Ciobanul, fără să se sinchisească de ameninţare, i-a răspuns : ,,M-oi duce, nu m-oi duce, numai vino dumneata mîine tot aşa, şi tot aia ai să păţi". Că, în straie de femeie, nici dracu nu-i aşa de urît precum se zice.
DONA ANGELA :
Vino-ţi în fire, omule ; bea un pahar cu apă şi ia o dulceaţă, să-ţi treacă sperietura.
COSME :
Mi-a trecut.
D O N A BEATRIZ :
Apropie-te ; ia seama, la întors ai de mers vreo două sute de leghe.
COSME :
Măiculiţa mea ! Ce-mi aud urechile ?
(Se aud bătăi în uşă.)
DONA ANGELA :
Parcă bate cineva...
DONA BEATRIZ :
Da.
ISABEL
(aparte):
Am băgat-o pe mînecă !
DONA ANGELA
(aparte):
Ai milă de mine, Doamne !

SCENA A IX-A

DON LUIS
(între culise):
Isabel!
DONA BEATRIZ
(aparte):
Doamne, scapă-ne!
DON LUIS
(între culise):
Deschide !
DONA ANGELA ;
Pentru fiecare spaimă am un frate.
ISABEL :

Pînă aici ne-a fost !
DONA BEATRIZ :
Eu mă ascund.
(Iese.)
COSME
(aparte):
Asta, fără îndoială, e adevăratul spiriduş.
ISABEL
(către Cosme):
Vino cu mine.
COSME :
Vin cu plăcere.
(Ies amîndoi.)
(Se deschide uşa şi intră don Luis.)
DONA ANGELA :
Ce cauţi în odaia mea?
DON LUIS :
Vin să tulbur cu suspinele mele bucuriile altora. Aseară am văzut lectiga cu care s-a întors Beatriz şi l-am zărit şi pe fratele meu intrînd.
DONA ANGELA
Ei, şi ce vrei?
DON LUIS :
I-am auzit paşii ; am venit doar să-l văd.
(Ridică o perdea şi o descoperă pe Beatriz.)
Beatriz, aici erai ?
(Intră dona Beatriz.)
DONA BEATRIZ :
Aici sint; a trebuit să mă întorc, că iar s-a supărat tata.
DON LUIS:
Văd că amîndouă sînteţi tulburate. Ce-i cu voi ? Ce înseamnă banchetul ăsta ? Prăjituri, dulceţuri ?
DONA ANGELA :
Ce-ţi pasă cum petrec femeile între ele ?
(Isabel şi Cosme fac zgomot după dulap.)
DON LUIS :
Şi zgomotul ăsta de unde vine ?
DONA ANGELA
(aparte):
Mor !
DON LUIS :
Aici e cineva. Fratele meu nu este, pentru că el n-are de ce se ascunde.
(Ia o lampă.)
Negru ca iadul mi-e sufletul ! Am vrut să sting gelozia dragostei ce-mi arde pieptul si am aprins gelozia onoarei. Să iau lumina : da' la ce mi-ar folosi ? Totu-i lămurit şi onoarea la lumină se pierde. (Iese.)

SCENA A X-A

D o n a Angela, dona Beatriz, slujitori.

DONA ANGELA :
Dragă Beatriz, dacă-l găseşte,sîntem pierdute.
DONA BEATRIZ :
N-avea teamă : numai să-l fi dus Isabel în odaia lui ; secretul dulapului te scuteşte de orice grijă.
DONA ANGELA :
Dar clacă n-o fi închis Isabel bine, şi-o intra acolo ? Vai, ce nenorocire !
DONA BEATRIZ :
Oricum, n-ar strica să-ţi cauţi un adăpost.
DONA ANGELA :
Mă voi duce la tatăl tău să-i cer găzduire, aşa cum te-am găzduit şi eu pe tine. S-a învîrtit roata şi s-a schimbat norocul. Aşa merge ; ieri aveai tu nevoie de ocrotire, azi am eu.
(Ies amîndouă.)

SCENA A XI-A

Odaia lui don Manuel.Isabel şi Cosme intră prin uşa de după dulap, don Manuel, apoi don Luis.

ISABEL :
Intră repede.
DON MANUEL :
Iar aud zgomot în odaie.
(Intră don Luis cu lumină.)
DON LUIS
(aparte):
Drace ! Zăresc un bărbat.
COSME :
Haiti, e prăpăd !
DON LUIS :
De ce o fi aşa strîmb dulapul ?
COSME :
Mă vede ; să mă pitesc sub masa asta.
(Se ascunde sub masă.)
DON MANUEL :
Acum nu mai merge decît aşa.
(Pune nuna pe spadă.)
DON LUIS :
Ce-mi văd ochii ? Don Manuel !
DON MANUEL :
Don Luis ! Dar ce înseamnă asta ?
Doamne, în ce încurcătură am intrat !
COSME
(aparte):

Măi, măi, măi ; ia te uită pe unde intrau ! De o mie de ori mi-a stat pe buze s-o spun.
DON LUIS :
Trădatorule, nemernicule ! Cavaler eşti dumneata de cutezi să murdăreşti astfel onoarea cui te găzduieşte şi te omeneşte ?
(Trage spada.)
Scoate spada-ţi netrebnică.
DON MANUEL :
O voi trage doar spre a mă apăra, uimit de a te auzi, de a te asculta, de a te vedea, atît pe dumneata, cît şi pe mine. Nu căuta să mă omori, ar fi zadarnic. Sînt nemuritor, că prea am fost pus la grele încercări şi am scăpat. Dacă nu m-a omorît durerea, nu mă vei omorî nici dumneata, oricît de viteaz ai fi ; durerea a fost mai tare.
DON LUIS :
La fapte să te văd cît poţi. Pe mine n-o să mă birui cu vorbe.
DON MANUEL :
Aşteaptă puţin, don Luis, să văd dacă-ţi pot da satisfacţie.
DON LUIS :
Ce satisfacţie-mi poţi da, cînd astfel încerci să mă necinsteşti ? Dacă intri în odaia acestei păcătoase prin uşi mascate ? Ce satisfacţie-mi poţi da pentru asemenea insultă ?
DON MANUEL :
De mii de ori străpunge-mi pieptul cu spada, dacă am ştiut măcar de uşă, sau că dă în altă odaie.
DON LUIS :
Atunci ce faci aci închis fără lumină ?
DON MANUEL
(aparte) :
Ce să-i răspund ?
(Tare.)
Îmi aştept servitorul.
DON LUIS :
Doar te-am zărit ascunzîndu-te ; vrei să spui că mă înşală ochii ?
DON MANUEL :
De ce nu ? Ochii însală mai mult decît celelalte simţuri.
DON LUIS :
Să zicem că mă înşală ochii, dar şi auzul mă înşală ?
DON MANUEL:
Şi auzul.
DON LUIS :
În sfîrşit, toţi mint, numai dumneata spui adevărul, şi doar dumneata eşti...
DON MANUEL :
Opreşte-te, nu-ţi duce gîndul pînă la capăt, altfel te omor pe loc. Şi pentru că zarurile au fost aruncate şi trebuie să ne batem în duel, să ne batem barem cum se cuvine. împarte în două lumina, să ne lumineze deopotrivă, închide uşa pe unde ai intrat ca un imprudent, pînă ce închid eu pe cealaltă. Şi acum să aruncăm cheia pe jos, ca să nu iasă decît cine va rămînea cu viaţă.
DON LUIS :
Stai să pun în dreptul dulapului masa asta, ca să nu poată intra cineva de dincolo.
(Ridică masa şi zăreşte pe Cosme.)
COSME

(aparte):
Acum au descoperit şmecheria.
DON LUIS :
Cine-i aci ?
DON MANUEL :
Aşa nenoroc mai rar !
COSME :
Nu-i nimeni.
DON LUIS :
Ei, ce zici don Manuel ? Acesta-i servitorul pe care-l aşteptai ?
D O N MANUEL :
Nu mai e vreme să-l ascultăm. Ajunge că ştiu eu că am dreptate; crede despre mine ce vrei. Va trăi cine va învinge cu spada în mînă.
DON LUIS :
Hai, poftiţi amîndoi împotriva mea.
Ce mai aşteptaţi ?
DON MANUEL :
E îngrozitoare insulta ce-mi aduci. Tocmai mă gîndeam ce să fac cu servitorul : să-l dau afară, înseamnă să-l trimit ca pe-o ştafetă să împrăştie vestea ; să-l reţin, ar însemna că stă să-mi ia partea.
COSME :
N-aveţi nici o grijă ; nici prin gînd nu-mi trece să mă amestec.
D O N LUIS :
Dormitorul are o uşă spre cămăruţă. Să-l închidem acolo ; astfel vom lupta de la egal la egal.
DON MANUEL :
De minune.
COSME:
Certaţi-vă să mă bat, da' daca-i vorba să nu mă bat, lăsaţi-o pe seama mea.
(Iese.)

SCENA A XII-A

Don Manuel, don Luis.

DON MANUEL :
Acum sîntem singuri.
DON LUIS :
Atunci să tragem spadele.
(Se bat.)
DON MANUEL
(aparte):
Nu se lasă de loc!
DON LUIS
(aparte):
Brav luptător!
(I se frînge spada.)

Am rămas dezarmat ; mi s-a frînt spada
MANUEL :
Curajul nu-ţi lipseşte ; e doar o întîmplare ; du-te de-ţi caută alta.
DON LUIS :
Pe cît eşti de viteaz, pe atît eşti de mărinimos.
(Aparte:)
Cum să ies cu faţă curată ? Cînd îmi pătează onoarea, mă învinge şi-mi dăruieşte viaţa. In asemenea cumpănă, trebuie să găsesc neapărat un motiv, chiar de n-ar fi întemeiat, ca să am răgaz să cuget la ce-i de făcut.
DON MANUEL :
Nu te duci după spadă ?
DON LUIS :
Dacă mă aştepţi pînă mă întorc, negreşit că mă duc.
DON MANUEL :
Nu mă mişc de aci pînă te vei întoarce.
DON LUIS :
Cu bine, don Manuel
DON MANUEL : Cu bine.
(Don Luis iese)

SCENA A XIII-A

Don Manuel, Cosme, închis.

DON MANUEL :
Să închid uşa şi să iau cheia, ca să nu se observe că-i cineva aci. Mi s-au rătăcit de tot gîndurile, parcă nici nu mai ştiu ce vorbesc. Ce bine am ghicit eu că treceau printr-o uşă, şi că era iubita lui don Luis ! S-a petrecut întocmai cum am prevăzut. Dar cînd mint nenorocirile ?
COSME
(dinăuntru):
Stăpîne, stăpîne, barem cit vei fi singur, deschide-mi să stau lîngă luminăţia-ta ; mi-e frică să nu vie iar spiriduşul să mă bage-n boale cu sîcîielile şi hărţuielile lui. Vai de capul meu ce-o să păţesc în odăiţa asta, unde abia mă învîrtesc.
DON MANUEL :
Aşteaptă, îţi deschid îndată. Oh, m-am săturat de atîta vorbărie !
(Don Manuel se duce să deschidă lui Cosme.)

SCENA A XIV-A

Dona Angela înfăşurată într-o mantie, don Juan rămînînd la uşă ; don Manuel şi Cosme înăuntru.

DON JUAN :
Aici să stai ; mai întîi să cercetez cum şi de ce ai ieşit din casă aşa, acoperită toată, la asemenea ceas. Ingrato, nu-ţi pică obrazul de ruşine?
(Aparte.)
O las în odaia lui don Manuel, şi, dacă o veni el, o să las un servilor la uşă, să-i spună din partea mea să nu intre.
(Iese.)
DONA ANGELA :
Vai de mine, ce nenorocită sînt ! Curg necazurile unul după altul. Nu mai pot ! Mor !
(Intră don Manuel şi Cosme.)
COSME :
S-o ştergem de grabă.
DON MANUEL :
De ce te temi ?
COSME : Femeia asta-i ciracul gol ; nici aici n-o să mă lase în pace.
DON MANUEL :
Acum o cunoaştem, şi apoi o uşă e astupată cu masa, iar în cealaltă e cheia pe dinăuntru. Pe unde o să intre ?
COSME :
Nu te prinde ; găseşte ea pe unde.
DON MANUEL :
Eşti un caraghios.
(Cosme o zăreşte pe dona Angela.)
COSME :
Aoleo ! Mi s-au înmuiat de tot picioarele.
DON MANUEL :
Ce te-a apucat ?
COSME :
Uite-o ! E curat Ducă-se pe pustii !
DON MANUEL :
Iluzie, umbră ori femeie ce vii să mă omori ! Spune, cum ai pătruns aci ?
DONA ANGELA:
Don Manuel, îngăduie-mi...
DON MANUEL :
Vorbeşte...
DONA ANGELA :
Puţine am de spus : ştii, prea bine, desigur, cum don Luis, gelos, furios, a intrat ca un vîrtej şi te-a găsit în odaie ; n-a trecut mult şi am auzit zăngănit de săbii ; am bănuit că de acolo unul din voi n-avea să mai iasă viu, de vreme ce se auzea numai glasul oţelului. De grabă, aşa cum eram, doar cu ce am găsit pe fugă la îndemînă, palidă, tulburată, îngrozită, am fugit. În liniştea nopţii răcoroase, alergînd în neştire,împiedicîndu-mă și căzînd, am ajuns, nefericita de mine, dinaintea unei porţi. Aici, parcă stînd de strajă, aştepta un bărbat. Era don Juan, fratele meu. Acum ţi-am mărturisit cine sînt. Destul am ţinut secretul ăsta şi numai ponoase am tras de pe urma lui. Cine şi-ar fi putut închipui că o femeie, tăcînd şi ea o dată, avea să facă rău ? Am dat să trec, dar... luna strălucea. La razele ei, zărindu-mi bijuteriile — doar nu o dată te-au trădat ele — şi, crezîndu-mă domniţa lui, s-a apropiat ca fluturele de lumină, ca să-şi arză aripile. Mă vede, mă recunoaşte şi mă întreabă ce caut. Cui nu i-a întunecat frica mintea, ca să nu mi-o fi întunecat si mie atunci ? De frică, abia am putut bîlbîi cîteva cuvinte de dezvinovăţire. încruntat, m-a luat de braţ şi mi-a zis apoi : „Vino,

nevrednico, ruşinea casei noastre ; vei sta închisă pînă ce, mai liniştit, voi cerceta să văd ce te-a îndemnat să ne pătezi onoarea". în sfîrşit, iată-mă aci, unde, întîlnindu-te, mi-a venit inima la loc. Crede-mă, don Manuel, numai pentru că te-am iubit de cum te-am văzut ajunsesem strigoiul casei ; numai pentru că nu voiam să te pierd umblam ca o umbră rătăcitoare. Fie-ţi milă, nu mă părăsi,apără-mă, sînt nevinovată.
DON MANUEL
(aparte):
O, prăpastie fără fund labirint fără ieşire ! Unde-i firul să mă călăuzească ? E sora lui, şi eu credeam că e iubită. Cum să nu mă frămînt acum, văzînd că i-am ştirbit onoarea, fie şi numai aparent, cînd mă feream atîta fără nici un temei să nu-l jignesc în iubire ? E sora lui ;
dacă încerc s-o salvez, apărînd-o cu sîngele meu şi folosind oţelul întru dezvinovăţirea ei, vina mea e şi mai mare ; înseamnă că am fost trădător şi i-am necinstit casa. Dacă aş încerca să mă dezvinovăţesc, ar însemna s-o învinuiesc pe ea, şi la asta n-ar consimţi onoarea mea. Dacă o apăr sînt trădător, dacă o părăsesc sînt laş şi nevrednic de o nobilă iubire... Dacă îi ţin parte, calc legile ospitalităţii ; dacă p dau pe mîna fratelui, sînt un om fără inimă... Dar, ce atîta şovăire. M-am
hotărît : ucigînd voi muri şi eu.
(Adresîndu-se donei Angela.)
Domniţă, nu te teme. Sînt nobil şi cavaler, şi acum eşti cu mine.
(Se aud bătăi în uşă.)
COSME :
Bate cineva la uşă, stăpîne.
DON MANUEL :
O fi don Luis, care s-a dus să-şi caute altă spadă.
DONA ANGELA :
E frate-meu. Sînt pierdută !
DON MANUEL :
Nu te teme de nimic ; braţul meu te va apăra ; stai în spatele meu.
(Dona Angela se aşază în spatele lui don Manuel şi Cosme deschide uşa.)

SCENA A XV-A

Don Luis, dona Angela, don Manuel.Cosme.

DON LUIS :
M-am întors. Dar, ce zăresc ? Neruşinata !
(Se îndreptă spre dona Angola şi trage spada.)
DON MANUEL :
Opreşte braţul, don Luis. Aşteptînd să te întorci, a pătruns aci — nu-mi dau seama cum — această domniţă ; după cîte spune, e sora dumitale ; îţi dau cuvîntul meu de cavaler că n-o cunosc ; adaog însă că, înşelat, am putut să-i vorbesc fără să ştiu cui. Eu sînt dator s-o apăr cu preţul vieţii şi inimii mele. Aşadar, duelul ce trebuia să aibă loc între noi cu uşile închise se preschimbă acum în scandal. îngăduie-mi, deci, să mă duc s-o pun întîi la adăpost şi apoi să mă întorc să continuăm lupta. Şi cum pentru cine-şi apără renumele spada şi

onoarea au fost armele cele mai de preţ, lasă-mă să mă duc pentru onoare, cum te-am lăsat eu să te duci după spadă.
DON LUIS :
Eu m-am dus după spadă ca să mă-ntorc s-o depun la picioarele dumitale, achitîndu-mă astfel de datoria trecută ; acum însă îmi dai alt prilej de luptă ; mă pot bate din nou. Această femeie e sora mea ; nimeni n-o poate scoate din casă sub ochii mei fără să-i fie soţ ; dacă te învoieşti să-i fii soţ, atunci poţi s-o iei, s-o duci unde-i şti, şi .apoi să te întorci să ne batem iar.
DON MANUEL :
Mă voi întoarce ; dar numai pentru a îngenunchea dinainte-ţi şi a-ţi recunoaşte înţelepciunea şi tăria.
DON LUIS :
Ridică-te.
DON MANUEL :
Şi, spre a-mi face pe de-a întregul datoria, am marea fericire să întind mîna de soţ sorei dumitale.

SCENA A XVI-A

Dona Beatriz, don Juan, cei dinainte,

DoN JUAN :
Şi dacă lipseşte naşul, iată-mă pe mine aici. Veneam pentru dojeni şi am nimerit pentru felicitări.
DONA BEATRIZ :
Mă alătur şi eu lor.
DON JUAN :
Cum, Beatriz, la mine în casă erai ?
DONA BEATRIZ :
Nici n-am ieşit de aici ; îţi voi
spune pe urmă de ce.
DON JUAN :
Să prind ocazia spre a te îmbia să
nu mai ieşi deloc.
COSME :
Slavă Domnului că s-a dat pe faţă spiriduşul.
(Către don Manuel.)
Ei, mai zici acum că eram beat ?
DON MANUEL:
Dacă nu eşti azi, te însori cu Isabel.
COSME :
Dacă as fi, m-aş însura ; treaz nu pot.
ISABEL :
De ce?
COSME :
Ca să nu pierd timpul ce se pierde în asemenea treabă ; mai bine să-l folosesc să cer iertare publicului pentru ce-am greşit, aşa cum i-o cere şi autorul pentru ale lui.